

Молода Україна

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ ХІХ

ЛИСТОПАД — 1969 — NOVEMBER

Ч. 173

ТОРОНТО

НЬЮ-Йорк

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА :

В Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario.

M. Filenko,
40 Strathcona Rd.
St. Catharines, Ont.

Victor Zwetkow
6465 — 43 Ave., Apt. 1
Montreal 410, Que.

В США:

Mr. Alex Konowal,
811 S. Roosevelt Ave.,
Arlington Heights, Ill. 60005.

Mr. Iw. Ivahnenko,
Featherbed Ln,
Hopewell, N. J., 08525.

Mr. Iw. Hrynko,
4943 N. 12th St.,
Philadelphia, Pa., 19141.

Mr. L. Jemetz,
2941 Amboy Road,
Warners, N. Y., 16134.

Mr. A. Opanashuk,
6800 Clinton St.,
Elma, N. Y., 14059.

Mr. W. Ponomarenko,
5802 Vandalia Ave. S. W.
Cleveland, Ohio, 44144.

У. Зах. Німеччини:

Mr. Mychajlo Ihnatenko,
2. Hamburg — Wandsbek,
Lesserstr. — 225
West Germany.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England.

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: Ю. КРИВОЛАП

Редагує Колегія.

Адміністратор:
М. ЛЕБЕДИНСЬКИЙ.

Статті, підписані прізвищем або
ініціалами автора, не завжди
відповідають поглядам редакції.

MOLODA UKRAINA

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Democratic Youth
Association.

In USA — Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: G. KRYWOLAP.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ :

Річна передплата: 12 чисел. — На два роки: 24 чисел.

У США:

12 чисел — \$5.00 (амер.); 24 числа — \$9.00 (амер.)

У Канаді:

12 чисел — \$5.00 (канадських); 24 числа \$9.00 (канадських)
Ціна одного примірника у США і Канаді: 50 центів.

В усіх країнах Південної Америки:

12 чисел — \$2.00 (американських); 24 числа — \$3.50 (америк.).
Ціна одного примірника: 0.25 амер. дол.

В усіх країнах Європи:

12 чисел — \$2.50 (америк. дол.); 24 числа — \$4.50 америк. дол.)
Ціна одного примірника: 0.30 амер. дол.

В Австралії:

12 чисел — \$3.00 (америк. дол.); 24 числа — \$5.00 (америк. дол.)
Ціна одного примірника: 0.30 амер. дол.

Зазначене число після прізвища передплатника означає остан-
нє число журналу, за яке заплачено передплату.

Листування з редакцією про-
симо слати на адресу:

MOLODA UKRAINA

Postal Station "E", Box 8

Toronto 173, Ontario, Canada

а передплату та листування з
адміністрацією на адресу:

MOLODA UKRAINA
administration

P. O. Box 416

WILLOWDALE 442, ONTARIO
CANADA

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: В. Малишко, В. Мордань, В. Вовчок —
Поезії. С. Голубенко — Пером літописця. М. Гавриш — Дорогами
Півночі. Арх. Михайл — Ще до питання душі та її безсмертя. А.
Юриняк — Слідами життя. Ю. Мушкетик — Я віддаю вам любов.
Свято молоді. З одумівського життя і праці. Різне.

На обкладинці: Карпатська казка. Гравюра О. Губарева.
"Україна" 1969

Валентина МАЛИШКО

СКУЛЬПТОРИ

Ну й дивні жінки за вдачею!
 В них творчості дух горить...
 Знайде каменюку добрячу
 І прагне її оживить.
 Усе фантазує, збуджена,
 Чаклує з лукавим різцем.
 Дивись — вже не камінь, а суджений,
 Лише з кам'яним лицем.
 Скривавилась вже за роботою,
 Та все то дарма, дарма...
 Вже повна новою турботою:
 У нього ж серця нема.
 Своє, надіями сповнене,
 Йому віддала:
 — Ти — мій!
 А він усміхався сковано,
 Бо був кам'яний, кам'яний...
 Знайшла п'єдестала величного
 І хлопця звела спроквола.
 Його, єдиного, вічного,
 Богом своїм нарекла.
 Ділилась думками і мріями,
 До ніг йому квіти несла.
 А він лиш поводив віями, —
 В очах не було тепла.
 А їй хотілось ділитися
 Любов'ю і щастям своїм.
 А їй хотілось дивитися
 В очі, сиві, мов дим.
 Неначе у воду з крученьки
 Її штовхало життя.
 У горі ламала рученьки,
 Чекала його співчуття.
 Чекала — не дочекалася.
 Їй стало ясно тоді:
 Даремно вона сподівалася,
 Що Бог допоможе в біді.
 Потім вчинила, як з ворогом.
 Не могло бути рішень двох.
 ...Скалками, дрізками, порохом
 До ніг їй звалився бог.
 Та дивні жінки за вдачею!
 В них творчості дух горить...
 І знов каменюку терпляче
 Шукає, щоб оживить...

**

Ну й хурделиця!
 Шмагає, хвицяє,
 Геть очей розплющити не дає...
 Полетіти б чорною чортицею
 Під вікно засніжене твоє.
 Я до неба швигону до зірного,
 Закручу біду своєю аж десь...
 Я для тебе,
 Чорта непокірного,
 Місяця украду із небес.

Баламутити — так баламутити!
 У вікно тобі його жбурну...
 Так же хочеться розкаламутити
 Серця збучавілу тишину.
 Ну, а ти, я знаю, не здивуєшся,
 Не порушиш спокою свого...
 — Знаєш, а з тобою не знудьгуєшся, —
 Тихо скажеш.
 Тільки і всього.

**

Я дуже люблю вас, коні,
 Люблю ваші добрі обличчя...
 Ви стоїте на осонні
 І дивитесь чарівниче.
 Ви сторожко зводите вуха,
 Завмираєте в тихім чеканні...
 Я знаю, ви любите слухать
 Слова мої, наче дихання.
 Ви усе розумієте, коні...
 А люди — лиш звідси і доти.
 Як часто мої долоні
 Згадують губ ваших дотик.
 А коли приходила туга,
 А коли приходило лихо,
 Ви, замість кращого друга,
 Плеча торкалися стиха.
 Давайте поскачемо, коні,
 Де обрій задуманий мріє,
 Розбудимо трави сонні,
 Печаль по вітру розвієм.
 І пісню, що в серцях не випросить,
 Що застряла й клекоче в горлі,
 Викрешуть, викрешуть, викрешуть
 Ваші копита горді...

**

О. П. Довженкові

Сіре небо журавлі мережили,
 Падав сум до стихлої землі.
 З тугою за ними знизу стежили
 Два, як небо сірих, журавлі.
 Хмари йшли, збиралися із заходу,
 Чулося розпачливе "курли"...
 Журавлі в людей шукали захисту,
 Та не захист, а полон знайшли.
 Їли мало, їжею давилися,
 Насторожені були й сумні,
 В небо все дивилися, дивилися:
 Друзі пролітатимуть чи ні?
 І коли почули їх, побачили,
 На прощальний крик відповіли,
 Та вони вам, люди, не пробачили,
 Що злетіти в небо не дали.
 Угорталась далеч млою сизою,
 Танув клич тривожний у імлі...
 Люди, нащо крила їм підрізали,
 Прикували до землі...

"Дніпро", ч. 7, 1969

Сергій ГОЛУБЕНКО

ПЕРОМ ЛІТОПИСЦЯ

До 70-ліття Бориса Антоненка-Давидовича

Серед українських письменників 20-30-х років талановитістю і сміливістю думок, поруч Миколи Хвильового та Петра Панча, відзначався Борис Антоненко-Давидович, обдарований белетрист, новеліст і повістяр, чий життєвий і творчий шлях, перерваний довголітнім засланням, де-що нагадує долю Шевченка.

Народився Борис Антоненко-Давидович 4-го серпня (23 липня) 1899 року в родині машиніста-залізничника в Ромнах, закінчив гімназію в Охтирці, далі студював в Харківському і Київському університетах.

Він був членом київської групи української літературної організації "Марс". Його перші літературні нариси: "Два", "Комуніст", "Просвітяни", "Пиріжки, пиріжки", "Соняшні плями" з'явилися у 1923 році в журналі "Нова Громада". В них змальовані події перших часів революції, діяльність повстанських загонів Махна. Письменник створює ідеалізовані образи борців, які мають ясно поставлену мету і без страху дивляться в очі смерті.

Пробує Антоненко-Давидович свої сили і в ділянці драматургії, створюючи в 1923 році (вид. 1924) драму "Лицарі абсурду", в якій зображена отчайдушна відвага учасників визвольних змагань.

Цим раннім творам властивий виразно позначений імпресіонізм. Змальовуючи світ, який оточує головного героя, письменник відрізняє те, що пов'язано з душевним станом цього героя. Велику роль в його творах відіграє також краєвид, який переважно відбиває ті чи інші настрої провідних дійових осіб.

Вдосконалюючи свій письменницький хист, Антоненко-Давидович створює далші оповідання: "Пегас", "Крижані мережки" і "Шкапа" (1924). У "Крижаних мережках" описує він враження юних дитячих років, своє життя того часу, гри та забави з дітьми робітників — своїми однолітками, реакції на події 1905 року, коли йому було щойно шість років. Пройняте великим гуманізмом оповідання "Шкапа" з часів перебування російського війська в Галичині за першої світової війни. В ньому він зображує селянську коняку, яка возить воякам фронтове постачання і харчі, а потім поранена в черево своїм жалібним іржанням викликає загальне співчуття військового з'єднання, що проходило повз неї.

У своїх творах Антоненко-Давидович подає також представників старого світу, людей, чії погляди та переконання протилежні гаслам комуністичної партії.

Слідом за книжкою "Запорошені силуети" (1925), у 1926 році виходить повість "Тук-тук" (написана в 1925 році). Героєм її є телеграфіст, ціле життя якого проходило під мотонний стукіт телеграфічного апарату — тук-тук. Він — син

священника і тому тремтить за своє соціальне походження. З його платні не можна прожити, втративши за революції свої мізерні заощадження, він не певний, чи дістане пенсію, хоч працював поверх 30 років. Ідучи слідом за своїми колегами по праці, противниками українців, він уважав себе росіянином і повторяв за ними, що Україну вигадали німці й Грушевський, хоч українські народні пісні його глибоко зворушували.

Не знаючи української мови, герой "мучився" на курсах українізації, з труднощами опанував техніку нового телеграфічного апарату і помер напередодні проголошення вислідів скорочення штатів на телеграфі, переконаний, що і його буде звільнено.

Прототипом цьому представникові старих віджилих поглядів є наречений його доньки, отчайдушний, задивлений у майбутнє ідеалізованого комунізму, начальник залізничної варти Трохим Загорулько.

Головною темою творів Антоненка-Давидовича другої половини 20-х років стає психологічна боротьба між новим світом, що народжується в умовах революції, і старими пережитками та традиціями, формування людей нового психічного типу, раси большевиків. Автор уважно обсервує типи комуністів у житті та праці і старається відповідно зобразити їх в літературі. На перших початках йому здається, що їх основними властивостями є волю до життя і до боротьби. Але далше спостереження і їх правдиве відображення в літературі було інше...

Перші роки комуністичної влади в Україні та вороже ставлення її представників до всього українського з особливою силою показано в повісті "Смерть" (1927), моттом до якої письменник взяв вірш Василя Еллана-Блакитного:

За життя розплата тільки кров'ю.

Тільки смертю переможеш смерть.

Герой повісті партієць Кость Горобенко, інтелігент, син власника двох будинків, багато в чому психологічно пов'язаний зі старим світом. Він не може забути, що в недавньому минулому брав участь в національно-визвольній боротьбі, як вояк української армії.

Це минуле тяжить над ним, а ряд питань, які він намагається розв'язати, заганняють його в глухий кут. Розглядаючи свій партійний квиток, де по-українському написано "Російська Комуністична Партія (большовиків)", герой вважає, що писати по-українському "російська" — це нісенітниця.

До чужого слова "комуніст" він уже ніби при звичався, натомість слово "большовик" нагадувало йому про все те, що большевик на вістрях багнетів ніс з півночі, з Росії в Україну.

Герой хоче переконати себе, що він справді є большевиком, але відчуває, що обдурює себе так

само, як колись своїх батьків, коли одержував у школі погану оцінку. Горобенко підсвідомо відчуває, що між людьми є спадкоємці своєї кляси або її ренегати і до останніх належить і він. Його старання бути справжнім партійцем не мають успіху.

Дивлячись на портрет одного з советських вождів — Горобенко думає: "Буття визначає свідомість. Це їхня істина, це "Новий Завіт", з яким вони мають пройти світ, переорати всю землю, стерти кордони, помішати всі нації в одному струмені чорної маси потоптаних рабів". Це партія зі звичайних людей, яким властиві добрі і лихі справи, творить нове відмінне плем'я — більшовицьку расу".

Горобенко дізнається, що в партії його вважають нестійким, і замислюється, невже причиною того могла стати його "нація, що вигадала тільки бандуру і плахту". Послідовно розвиваючи свої думки, герой приходить до негачії історії власного народу, його здобутків, його пісні: "Чудна наша пісня... Вона тужить і сміється разом. Чудна як і наша химерна історія, що почала Хмельниччиною, а покінчила "отчеством" та "Енеїдою" Котляревського, прокинулась в дев'ятсот сімнадцятому і патос свого відродження обернула у вишиваний фарс". І Горобенко рішуче висловлюється проти дозволу на видання журналу групі української інтелігенції, бо це буде прихована пропаганда петлюрівщини, а прибрані рушниками та клечанням портрети Шевченка, Франка, Драгоманова і Мазепа називає петлюрівським мотлохом. І тут же у нього постає сумнів: чому згадка про Драгоманова вважається за український націоналізм, але тим, що Ленін є росіянином і Москва — це серце світової революції — треба пишатись, не боячись впасти в російський націоналізм.

У висліді довгих болючих роздумувань, герой приходить до висновку, що довести свою стійкість він може лише нещадно, вбиваючи, розстрілюючи, проливаючи кров ворогів партії. "І тоді, коли перед очима з'явиться їхня кров, коли ця кров розстріляних повстанців, куркульні, спекулянтів, заручників і безліч усяких категорій, що зведені до одного знаменника — контрреволюція, хоч раз, єдиний тільки раз впаде, як то кажуть, на мою голову. заляпає руки, тоді — всьому цьому кінець. Тоді Рубікон буде перейдено. Тоді я буду цілком вільний. Тоді сміливо й відверто, без жодних вагань і сумнівів можна буде сказати самому собі: я — більшовик". Отже, щоб стати правдивим більшовиком, треба відкинути сентиментальні уявлення про село з його вишневи-ми садками, місяцем і квітами, а розстрілювати "впертого селяка, що в сутінках полтавської діброви вимріяв самостійну і одягнув червоного шлика".

Щоб показати свою силу волі та безкомпромісовість, герой бере участь в реквізиції "лишків" у заможного населення. Розпука грабованих людей тішить його. Він відмовляє навіть родичеві заступитись за нього перед реквізицією і відбирає мікроскоп у свого колишнього вчителя, хоч

внутрішній голос каже йому, що тим він позбавив стару людину останньої втіхи.

З карним загоном Горобенко йде ліквідувати повстанців, вбивати і розстрілювати. Але внутрішній голос говорить йому: "Ти йдеш проти села. Того єдиного певного національно, що ради нього засновував колись "Просвіти", був за інструктора Центральної Ради, тікав з директорійським військом. Ти мусиш бути разом з цими незрозумілими людьми і стріляти саме в ту мішень, яку недавно будував своїми власними руками, як певний щит. Ти мусиш розтрощити цю мішень на тріски, спалити ті тріски, щоб не лишилося і сліду. Ти мусиш, Костю, стріляти в позавчорашнього самого себе! Ось у чому річ".

Втіленням бажання героя бути нещадним до ворогів став розстріл шістьох закладників, безвинних заможних селян, які, йдучи під вартою, дають останні господарчі вказівки жінкам, а самі спокійно і з гідністю зустрічають смерть, а сама страта їх перетворюється на дикунську розправу, що нагадує кривавий фінал з "Фата моргани" Коцюбинського.

Повість "Смерть" довела несполучність московського більшовизму з українством, показала, що для того, щоб стати правдивим більшовиком, людина мусить зректися своєї батьківщини, всього рідного і дорогого та йти вбивати своїх власних братів.

Викриття роздвоєності українця-комуніста Горобенка доповнює потворна галерея інших партійців — завідувачки соціальним вихованням Слатіної, яка відряджена на село не вміла відрізнити жита від пшениці, Завального, який більшовицький плякат в українській мові розглядає як прояв петлюрівщини, Попельначенка — прибічника рішучих дій — "взяти і баста!", легковажного Чернишова, завідуючого народною освітою Радченка, сина священика, обмеженого секретаря організації Кричесьва та інших, що говорять російською мовою з українським акцентом.

Автор яскраво змальовує життя на Україні в 1920 році в обставинах більшовицького панування.

На міському цвинтарі полумані хрести і надгробні пам'ятки. На базарі комунальний відділ, борючись з приватною торгівлею, поруйнував ятки і тепер м'ясо продають просто на землі. Після того, як міліція розігнала базар, харчі стали втричі дорожчі.

На крамницях і установах скрізь російські написи. У приміщенні колишнього банку, а тепер робітничого клубу, прикрашеному пожевклими сосновими гірляндами, паперовими прапорцями, неохайно прибитими портретами, у густому махорковому димі відбуваються партійні збори.

Реквізовані в заможнішого населення меблі і книги лежать десь у льоху купою в "одній братній могилі" і нищаться.

На вулицях діти вигукують антисоветські вірші і співають протирежимні пісні. Навіть пролетар-двірник незадоволений таким життям.

На селі в кожному приїжджому з міста селяни

бачать ворога, що привіз податки, контрибуції, арешти, розстріли.

Подані у повісті факти не є тенденційним підбором самих лише негативних явищ, це є відтворена з моторошною точністю дійсність перших років советського режиму на Україні.

Вражаючою силою наведених фактів цей твір письменника тоді комуніста, зробив величезне враження на читачів і викликав дискусію. Був всебічно обговорений герой, який хоче психологічно прийняти більшовицьку революцію. Чужість більшовизму України і неможливість поєднання його з українською психікою трактувались по-різному, але ніхто з опонентів у дискусії не міг висунути достатніх контр-аргументів.

У журналі "Критика", 1928, ч. 5 В. Василенко в статті "За життя розплата тільки кров'ю", дав розгорнуту аналізу повісти, в основному погоджуючись з думками і висновками автора.

У наступних роках письменник створює повість "Справжній чоловік" (1929), а також цікавий цикл репортажів "Землею українською" (1929), в якому надзвичайно сміливо зобразив злиденне життя на селі, руйнування української культури через русифікацію та гостро висловився за konieczність дерусифікації і індустріалізації. У творі "Печатка" (1930), письменник знову з великою силою зобразив несполучність більшовизму з українською вдачею. Широкі статті про його творчість вмістив у 1931 році ряд літературних журналів на Україні.

Писав Антоненко-Давидович також твори для юнацтва і дітей. — "Крила Артема Летючого" (1931) та збірку оповідань для дітей "Паротяг ч. 273" (1933). На "Крила Артема Летючого" літератор Адельгейм вмістив прихильну рецензію в журналі "Життя і Революція", 1933, ч. 4-5. Це була остання стаття в пресі про Антоненка-Давидовича перед його арештом.

Під час першої масової хвилі терору, жертвами якого стали групи неокласиків, "Марс", "Плуг", "Нова Генерація" разом з іншими талановитими поетами та письменниками був заарештований і Борис Антоненко-Давидович. Заслання відбував він у Казахстані та на Сибіру, де працював на різних роботах: був матросом на кораблі, кухарем, теслярем, один час навіть завідувачим сектору мистецтв в Алма-Аті, згодом фельдшером Красноярського краю.

Десь у 1957 році або раніше Антоненко-Давидович був реабілітований і повернений на Україну.

В 1959 році почали перевидавати його твори. Слідом за літературним репортажем "Збруч", вийшли "Крила Артема Летючого", на які літератор Серпілін вмістив у "Літературній газеті" дуже прихильну статтю "Щирість, тепло, задушевність" (1959). Це були перші згадки в пресі про письменника від 1933 року, після 26 років замовчування. 60-ліття з дня народження Антоненка-Давидовича "Літературна газета" відзначила статтею літератора Іванишина "Скромність і сумління". (4 серпня 1959).

Почали виходити нові твори письменника — оповідання для молоді (1959), збірка нарисів і

оповідань "В сім'ї вольній, новій" (1960). Але на відміну від подорожніх нотаток і репортажів письменника з часів перед засланням, коли він мужньо вказував на тяжкий стан села, злидні і страждання людей, тепер він оминає гострі теми, пише про щасливе радісне життя.

В 1962 році письменник створює роман "За ширмою", що його в 1963 році друкує видавництво "Радянський письменник". Тему роману піддало авторові його перебування на засланні в Казахстані. Герой роману, українець-лікар, що мешкає в Казахстані, одружений зі зрусифікованою українкою, людиною модерного типу. З ним живе його мати, яка свято зберігає українські національні традиції і не піддається впливам духу часу. На цьому ґрунті виникає конфлікт між матір'ю і жінкою героя. Він згадує про свою першу любов, дівчину з України, яка живе тепер десь у Росії і відзначається особливими вольовими рисами своєї вдачі.

Виведені в романі жінки репрезентують три різні України. Матері героя, з її спрямованими в минуле поглядами, нема місця ні в родині, ні в суспільстві. Вона перебуває осторонь, живучи за ширмою. Під час хвороби її, прикладаючи всі зусилля, рятує лікар-козак, що ніби свідчить про солідарність і взаємодопомогу поневолених неросійських народів.

Антоненко-Давидович розвиває широку діяльність в обороні чистоти рідної мови. В низці статей на цю тему в "Літературній Україні" він писав про важливість берегти українську мову від засмічування чужомовними термінами і невластивими їй зворотами. Відвідуючи школи, письменник у розмовах з учителями закликав боротись за чистоту мови.

Трагедія Бориса Антоненка-Давидовича, визначного майстра мистецького слова, як і багатьох його колег по перу, була в тому, що замолodu ці юні мрійники-ентузіясти захопились гаслами свободи, що їх проголосила большевицька революція, і повірили в майбутнє омріяне щасливе життя, яке вона щедро обіцяла. Вони щиро хотіли стати справжніми більшовиками, тобто в їх розумінні — будівниками нового життя, але швидко побачили, що для цього треба було зректися всіх рідних традицій, заглушити в собі любов до батьківщини, йти вбивати її та всіх, хто лишився їй вірним, вбивати вчорашніх самих себе. Коли вони це усвідомили, було вже пізно для повороту і одні з них (як Хвильовий) самі обірвали своє життя, а інші пішли на розстріл (Косинка, Влизько, Фальківський, Буревій) чи довгорічне заслання (Антоненко-Давидович, Зеров, Драй-Хмара, Филипович, Куліш, Плужник, Підмогильний, Слісаренко, Коцюба, Елік, Савченко та багато інших). За свої наївні юнацькі мрії вони зазнали лютої розправи від поліційних органів імперії періоду культу особи і хоч багато років згодом, коли минув цей культ, їх здебільшого реабілітували, але для багатьох з них ця реабілітація була посмертною і мало кому з них пощастило, як Антоненко-Давидовичу повернутись на рідну землю та взятись знову за творчу діяльність.

Микола ГАВРИШ

ДОРОГАМИ ПІВНОЧІ

(Закінчення)

Кокрейн — досить велике місто і залізничний вузол. Але і тут, як і всюди на півночі, переважає специфічна філософія: ніхто не рахується з часом, нікуди не поспішає і, взагалі, мало журиться завтрішнім днем.

До Герсту їдемо мальовничою місцевістю, перетинаємо річку Матагамі, всю забиту готовим до сплаву лісом. Звідси черпає сировину паперова промисловість північного Онтарію. Шкода тільки, що надворі скоро стає темно і ми не можемо довше милуватися чудовими краєвидами навколо.

Наступного ранку знову в потязі. Цього разу ми прямуємо на південь до Су Сент Марі. Ясний прозорий день. Навколо скелясті гори, потім озера порослі жовтими лілями, Агава Каньон — так звуть цю чи ненаймальовничішу місцевість, в якій ми досі були. Багатьом з наших колег краєвид нагадує Карпати. Вагон сповнюють вигуки носталгічного захоплення. Чудові долини й гори, ліси й озера, водоспади і скелі — все це розгортається перед нашим зором в яскравих свіжих фарбах. Зараз ми на дні глибокого каньону, вирваного в скелях динамітом, а через кілька хвилин ми вже високо на схилі гори, а внизу ліси, ліси... Краєвид міняється відразу. Дорога така покручена, що дуже часто наш потяг набирає форму латинської літери "S". Біля кожного вікна стрекочуть кіно-камери, вбираючи в себе все: смугасте каміння, повалені стовбури дерев, вибілені сонцем і часом, гори і листвяний ліс, з якого тільки де-не-де небо протинаять гострі списи ялин.

Що ближче ми під'їжджаємо до Су Сент Марі, то менше стає шпилькового лісу — тут переважають клени і верби.

Та ось ми вже в місті. З розданої нам в готелі програми бачимо, що тут не буде часу нудувати. Менше ніж за годину після приїзду — зустріч з представниками місцевої преси, радіо й телебачення. Це прийняття влаштоване для нас дирекцією найбільшої тут паперової компанії — "Абітібі Пейпер Компані".

Наступний день розпочинається відвідинами саме цієї фабрики. Тут ми знайомимося з усіма стадіями виробництва цього матеріалу, без якого не може існувати жадна преса. Нам показують, як коротко попиляні стовбури ялини гублять свою кору, переходячи з машини на машину, розмелюються, а після хемічної обробки перетворюються на кашу, яка врешті-решт під впливом температури й тиску злітає з гарячого барабану останньої машини у вигляді безконечної паперової смуги, що рухається (тяжко повірити!) з швидкістю 1 кілометр на хвилину! Далі цю смугу шириною приблизно футів з 20 ріжуть на вузькі стрічки, перемотують на рулони,

За вікном потяга ліси й вода

загортають в твердий папір і позначають наліпками, які вказують на сорт і вагу паперу. "Абітібі Пейпер Лтд" виготовляє папір 250 різних сортів. Майже увесь процес механізований. Фабрика споживає так багато електричної енергії, що має свою власну електровню на відміну від інших виробництв, які купують електрику в Онтарію Гайдро. Про розмір операцій свідчить той факт, що фірма ріже дерево для своїх потреб на площі 4,000 кв. миль!

Після гуркуту машин, пекельної спеки і смоходу хемікалій ми раді знову вийти на свіже повітря. Тут вже чекає автобус, який везе нас до американської частини міста через протоку, що з'єднує озеро Супіріор з озером Гюрон.

Перше, що нам кидається в очі тут — це чистота. Для тих з нас, що знають нашого південного сусіда з таких міст як Нью-Йорк чи Баффало, вулиці Су Сент Марі в Мічігані зовсім не відрізняються від канадських — таке все тут чисте і добре впорядковане. Друга річ, яка дивує нас, — це відсутність мурунів на вулицях. Може тому, що це все ж таки північ з суворішим кліматом, чи на це існують якісь інші причини, але негрів тут таки не видно.

В американців сьогодні великий день — відкриття нового шлюзу на каналі, що з'єднує два озера: Супіріор та Мічіган і водночас святкування 10-ої річниці відкриття водного шляху по річці св. Лаврентія. З цієї нагоди місто влаштовує спеціальні церемонії, на які запрошено губернаторів восьми штатів, що оточують озера, шістнадцятьох сенаторів та багатьох інших достойників з Америки й Канади.

Новий шлюз, названий на честь генерала По,

коштував 40,000.000 доларів. Він може перепустити пароплави довжиною до 1000 футів. Про потужність його машин свідчить те, що його можна наповнити за 12 хв. і спорожнити за 10 хвилин, і все це при об'ємі в 22,000.000 галонів!

Цікаве те, що від гирла річки св. Лаврентія до Су Сент Марі воду поступово підіймають на

що немає українців. Є тут і чимало індіан, серед яких відрізняється своїм пишним убранням і орлиними перами ватажок Генрі Ешкібок.

З парку ми їдемо до великої залі для військових парад, де нас частують обідом. На обіді знову виступають представники різних міністерств та торговельних підприємств. Всі промовці під-

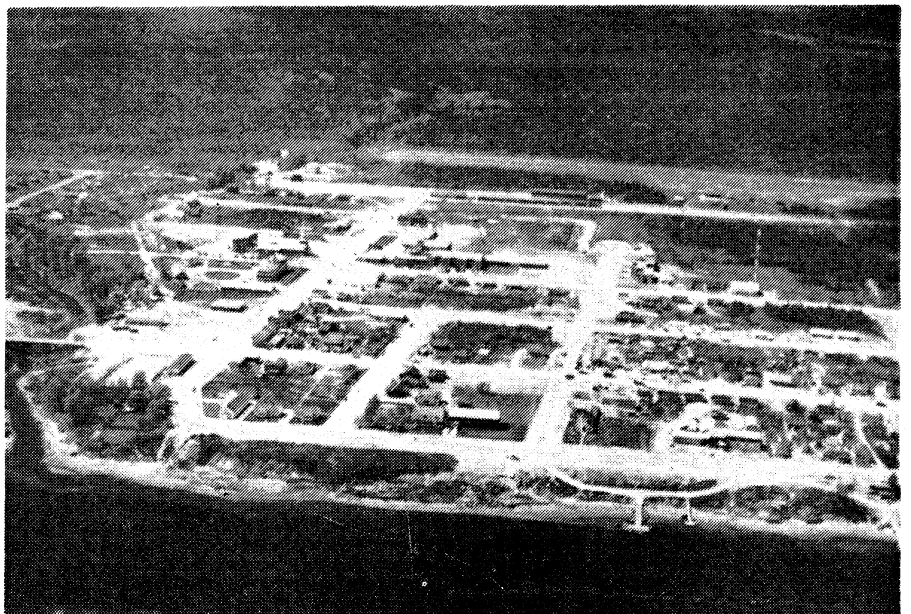
**Головна вулиця
містечка Мусоні**

загальну висоту 600 футів, тому звичайно, і потрібна система каналів і шлюзів.

Врочистості розпочинаються молебнем, далі йдуть промови: представників уряду, фірм, що брали участь в будівництві і представників міністерств, а потім під звуки оркестри перший пароплав "Філіп П. Кларк" проходить через шлюз. На капітанському містку, прибраного різнобар-

креслюють вагу нововідкритого шлюзу для дальшого піднесення добробуту Мічігану, Онтарію, а зокрема міста Су Сент Марі. Обід супроводжується виступом дівочого хору, який виконує приємні мелодійні пісні.

Сповнені нових вражень, повертаємося до Канади. На онтарійському боці нам показують найстаріший будинок в місті т. званий "Old Stone

**Так виглядає Мусоні
з повітря**

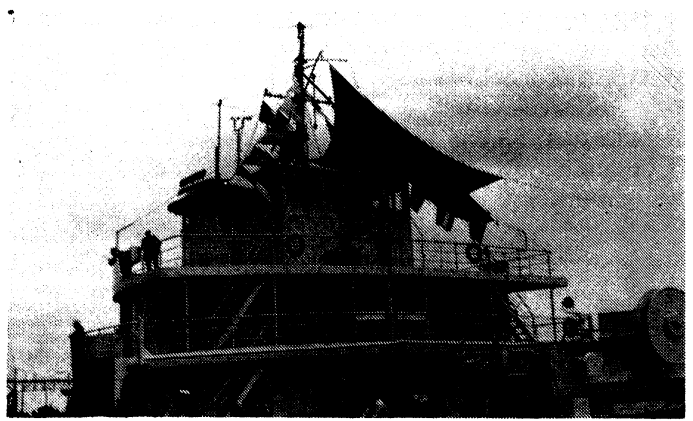
вними прапорами вантажного пароплава, найстаріший навігатор цих водних шляхів — 92-річний капітан Картер.

В загально-народньому гулянні в парку над озером беруть участь представники багатьох етнічних груп в своїх національних строях. Шкода,

House", збудований в 1814 р. Дослідженню історії цієї цікавої споруди пані Г. Мак Нісе, що супроводжає нас, присвятила багато років свого життя. Приємно слухати розповідь про події давно минулих літ з вуст справжнього ентузіаста і фахівця своєї справи.

Ми таксамо оглядаємо спеціальну станцію, яка належить Рибному Відділові Міністерства Земель і Лісів. Тут вже майже 40 років плекають рибу. Зараз тут розводять три сорти пструга для пізнішого "заселення" цією рибою онтарійських річок і озер. Завідувач станцією пояснює нам всі процеси і демонструє, як з ікри тут утворюються рибки спершу приблизно 1 цаль завдовжки. Тисячі таких рибок сновигають у вісімнадцятьох довжелезних жолобах, де їх годують спеціальним харчем. Про їхній апетит свідчить те, що ці "вихованці" з'їдають 2.000 фунтів тертої печінки щотижня. Коли рибки підростають, їх переселяють в більші жолоби, потім деякий час тримають надворі, щоб вони звикали до нових обставин і нарешті "засівають" ними озера. "Засів" відбувається так: десятки тисяч приблизно чотири цалевих рибок пускають в наповнені водою мішки з прозорої пластики. Такі мішки літаком вивозять над відповідне озеро. Там на невеликій височині мішки відкривають, і риба разом з водою дощем падає в озеро. Досліди показали, що молоді пструги зовсім не страждають від таких карколомних пригод і добре приживаються в призначених для них місцях. В природних умовах тільки одна рибка з 200 яєць доживає віку одного року, при штучному вирощуванні з 200 яєць виживають до 150 рибок. Ця станція є однією з 18-ти подібних, які канадський уряд коштам 100.000 доларів річно (для однієї станції) утримує для того, щоб наші річки й озера були завжди "заселені" найкращою рибою для втіхи власних і американських рибалок.

Цього ж вечора їдемо на зустріч з представниками місцевих етнічних організацій. Зустріч влаштовує Товариство Народного Мистецтва міста Су Сент Марі. Ми довідуємося, що тут живе багато різних національностей: німців, поляків, австрійців, чехів, хорватів. Разом чужинців тут 75 тисяч, найбільше, звичайно, італійців аж 15 тисяч, українців — біля 4000 душ, поляків і хорватів приблизно по 3.000, а членів інших національних груп ще менше. В невимушеній дружній атмосфері ми знайомимось з життям і діяль-

Перший пароплав йде через новий шлюз в Су Сент Марі

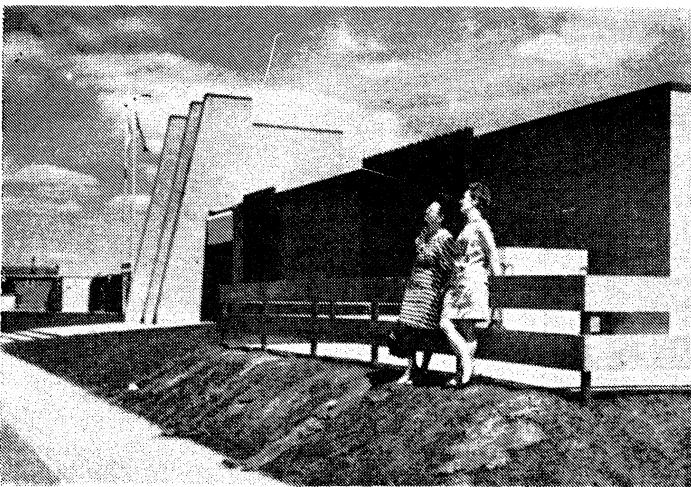
ністю різних чужинецьких об'єднань і товариств. Під час вечері виступає молодече тріо з піснями. Кілька з них — оригінальні, написані самими виконавцями. Кульмінаційною точкою зустрічі є вручення п. А. Веннові, офіційному представникові Міністерства Туризму та Інформації, грамоти про обрання його почесним членом Онтарійської Асоціації Етнічної Преси.

Наступного ранку ми залишаємо гостинне Су Сент Марі і вирушаємо на Садбурі. Наш автобус котиться широкою рівниною порослою лісом. Хоч порівняно з Торонто, це все ще північ, але тут вже справжнє літо. Згодом місцевість міняється, з'являються щораз більші пагорбки, великі скелі. Ми їдемо квітучими долинами, порослими лісом горбами, понад спокійними, чистими озерами. Нашим колегам — аматорам рибальства не сидиться на місці: отут би закинути вудочку!

Ця частина Онтаріо колись була осередком видобування уранової руди. Тепер через зміну в економічних обставинах ця сировина не відіграє багатосподіваної важливої ролі. Тому чимало фарм, а то й цілих поселень залишено напризволяще, й обабіч дороги видно їхні порослі бур'яном руїни. Для прикладу, населення "уранової столиці" — "Еліот Лейк" зменшилося з 28.000 до 5.000 мешканців.

Проте, в очі кидається одна річ: де б ми не побували, чи на самій півночі чи на півдні, у великих містах чи малих — Онтаріо будується. Скрізь і всюди бачимо риштування, гори будівельних матеріалів і робітників, що зводять стіни та криють дахи.

Незабаром краєвид міняється — ми наближаємося до Садбурі. Це місто, про яке досі нам доводилося тільки чути, виринає з несподіваного боку: це довгі пасма горбів, колись порослих лісом, від якого залишилися тільки голі стовбури і сірі висохлі гілки. Відомо, що сірчані сполуки, які виділяються в повітря в процесі виробництва нікелю, нищать навколишню рослинність. Але аж такого справді мертвого лісу ми не сподівалися, лісу в якому не зберіглося ні листочка, ні травинки.

Нововідкритий культурно-освітній центр в Мусоні

Ближче до центру міста ми їдемо повз розставлені на верхів'ях горбів велетенські моделі монет такого розміру, як кількадесятихвилинний будинок. Центр Садбурі нічим не відрізняється від першого-ліпшого великого канадського міста. Тут ми довго не затримуємося і поспішаємо на південний схід — до Торонто.

По дорозі минаємо одну мало чим примітну місцевість, але досить невеселу. Нам розповідають, що в цій місцевості знаходиться т. зв. фарма для кримінальних злочинців. Це місце вибрано з таким розрахунком, що втікач з "фарми" не зможе знайти собі ні притулку, ні харчів у цій незалюдненій болотистій місцевості, а густі хмари комарів та інших косячих комах спонукують його до того, що він сам повернеться туди, звідкіля втік.

Через кільканадцять миль наш автобус знову мчить привітними мальовничими околицями знайомими кожному, хто подорожує по південному Онтарію.

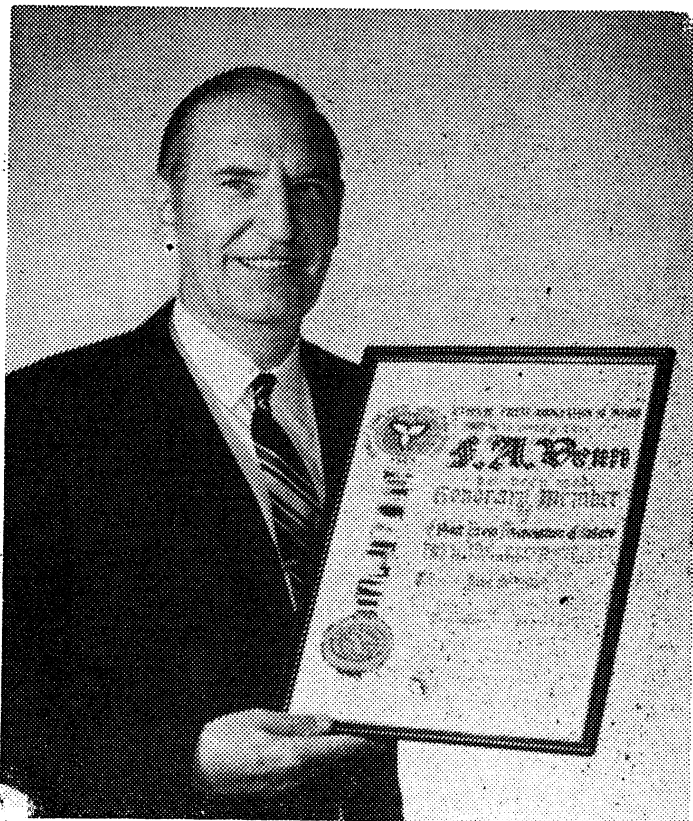
Згодом ми зупиняємося на відпочинок і обід на свіжому повітрі в чарівному куточку, порослому ялинами і папороттю. Незабаром нас оточують ненаситі чайки, вони б'ються між собою за кожний шматок їжі, що їм кидають, і зухвало підлітають до самих столів. Учасники подорожі відпочивають, фотографуються...

Знову гуде наш автобус. За вікном чудовий

Індіанський ватажок Генрі Ешкіпок на святі в Су Сент Марі

літній день. Кожна нова хвилина наближає нас до Торонто: аж не віриться, що вже скоро кінець цих п'ятиденних мандрів. За такий порівняно короткий час позаду залишилося майже 2.000 миль — віддаль, яку ми покрили подорожуючи по землі, по воді, в повітрі. Дві тисячі миль не важко зміряти. Але нічим не можна зміряти вражень і переживань, тих різноманітних і захоплюючих краєвидів, зустрічей і пригод, яких не можна забути, і які чекають кожного, хто мандрує незорними просторами нашого чудового Онтарію.

Аллан Венн, директор Департаменту Туризму та Інформації Онтарійського уряду отримав під час останньої тури Етнічної преси по Онтарію грамоту почесного члена Асоціації Етнічної Преси Онтарію. Пан А. Венн влаштував вже досі 6 екскурсій журналістів етнічної преси по Онтарію, щоб завдяки пізнішим їх репортажам з цих поїздок, поміщуваних в етнічній пресі, познайомлювати етнічні групи в Канаді про туристичні можливості в Онтарію та про розвиток культури та економіки цієї провінції. Грамоту почесного членства передав йому діючий президент Асоціації ред. Володимир Мавко.

Аллан Венн народився в Торонті. Від 1946 року є урядовцем департаменту Туризму та Інформації в уряді Онтарію. Він є також членом Канадського Пресового Клубу і колишнім головою Асоціації Канадської Публічної opinii.

Його предки були скандинавського походження. Слово "Венн" шведською мовою означає "друг". Директор Міністерства Туризму й Інформації п. Аллан Венн цілком виправдує своє прізвище. Він є добрим другом Онтарійської Асоціації Етнічної Преси.

Архiepіскоп МИХАІЛ

ЩЕ ДО ПИТАННЯ ДУШІ ТА ЇЇ БЕЗСМЕРТЯ

(Відповідь на статтю В. Проходи "До питання "Душа та її безсмертя")

(Закінчення)

Ви кажете, що багато читали, але не згадуєте Лейбніца, Ньютона, Кеплера, Пастера, Фарадея, Флемаріона, Ліннея. Це ж бо корифеї наук, а вони вірили в Євангелії без критики. Не згадали й Володимира Соловйова, внука Григорія Сковороди. Треба було б. Нагадаю Вам ще й новіших. Терапевт доктор Ф. Яновський, знаний у Києві й Україні, як знаменитість, що помер в 1928 році, заповів похоронити його православним чином з церкви. За ним на Байковий цвинтар йшли тисячі людей. Таксамо знаний хірург лікар Шпагнєв із Золотоноші коло Черкас, що працював у Москві. Без нього не відбувалися поважні консилиуми. До Золотоноші приїжджав на літо, бо мав тут недалеко міста садибу й будинок. Умер 1924 р. Заповів похоронити його в Золотоноші православним чином. Від станції в Золотоноші проводжав тіло його хресний ход з духовенством, а попереду йшла оркестра і грала жалібний марш.

Особливо видатна особа Лука Война-Ясинецький із Симферополя в Криму. Це відомий хірург на цілу країну. Нема медичних інститутів і шкіл без його книжок по хірургії. І саме в розквіті його слави він прийняв сан священника, а потім єпископа. Був на засланні в Архангельську. Йому пропонували зняти сан, а він сказав: "Мої знання я віддаю народу, а сан то переконання моєї душі". Під час Другої світової війни завідував головним шпиталем в Іркутську, потім вернувся в Симферопіль і не так давно там помер. Я певний, що названі вище особи дуже глибоко розуміли життя й людину в цілому. Вони вірили в загробне життя душі і тому так поступали з собою.

На дальші Ваші гадання в статті не відповідаю, бо вони й Вами не устійнені: може так, може ні. А саму Вашу статтю вважаю недоречною й шкідливою для молоді, бо збиває її на згубні манівці, хоч аргументи Ваші і Ваш приклад не є поважні. Але спинимося на питаннях, що таке людина? Чи це безпосередній твір Божий, як образ і подoba Бога в її душі, чи те саме, що й кожна тварина, втворена природою? І які наслідки того й другого?

Ми християни і віруємо, що Святе Письмо написано з надхнення Духа Святого і особливо Новий Заповіт, бо Христос Господь сказав: "Утішитель же Дух Святий, якого пошле Отець у ім'я моє, Він навчить вас всього і нагадає вам все, що я говорив вам." (Ів. 14, 26). Той Дух прийшов у 50-ий день після Воскресення Христа у вигляді вогнених язиків. (Діянь роз. 2). Отже Дух Святий устами пророка Мойсея повіствує, в якому порядку Бог створив світ і окремим актом першого чоловіка. Коли вже упорядкував Господь космос і природу земної кулі, тоді в Святий Трійці сказав: "Створимо чоловіка, як образ наш і подобу і нехай воло-

діє.... над усім, що на землі. І створив Бог чоловіка, як образ свій (в душі його), як образ Божий створив його, мужа й жону створив їх. І благословив їх Бог і сказав їм: "Плодіться, розмножуйтеся, наповняйте землю і володійте нею і всім, що на землі". (І. М. 1, 26-28).

"...І спорядив Господь Бог чоловіка із пороку земного (елементів землі) і вдихнув у лице його дихання життя і став чоловік душею живою..." (І М. 2, 7). "А жону створив, взявши частину костей від чоловіка". (І М. 2, 21-24).

Подумай, людино, глибше і міцніше, яка ти неказанно велика у Бога!!! Що ж може бути вищим від такої чести бути створеним сином неосязного Бога, Творця всесвіту з душею від самого Бога?!! Чому ти шукаєш собі іншого "батька" між нерозумними тваринами? Де розум твій, де гонор твій. Навіщо ти міняєш твоє високе первородство, як той нерозумний Ісав, син Ісаака за юшку з сочевиці?!

Маючи оте повісткування Боже про створення людини і дальшу Божу опіку над людством, пророк Давид у вдячності й піднесенні виголошує до Бога:

"Господи Боже наш! Яке величне ім'я Твоє по всій землі! Слава Твоя піднеслася вище небес. (Охоплює увесь космос). Коли погляну на небеса Твої, діло рук Твоїх, на місяць (сонце) зорі, які Ти поставив, то що таке людина, що Ти зважаєш на неї, і сини людські, що Ти опікуєшся ними?! Ти мало чим понизив людину перед ангелами, славою й честю увінчав її, і поставив її володарем над ділами рук Твоїх, все підкорив під ноги її..." (Псалом 8).

За яку ж ціну можна продати оцю свою величність на землі?! Але та величність незмірно побільшується тим, що життя людини не кінчається тут на землі. Душа її не мешканка землі, як хтось із поетів сказав. Для душ людей Бог приготував оселі в Царстві Духа, в Царстві Бога для іншого рівноангельського життя. Що ж дало розуміння такого високого становища людини в Богові? Воно дало найвищих морально і розумово людей. Прагнення до свого Первообраза Бога втворило найвищі шедеври мистецтва, в малярстві, скульптурі, як Фідій, зодчестві - архітектурі, музиці, різьбарстві, тканні матерій, гаптуванні та вишиванні і т. ін. Бо Бог то найвищий і найширший Ідеал всього. А скільки розуміння тієї величі людини породило велетнів духа! Велетнів розуміння природи, як Божої живої книги, що стали корифеями наук: — Ньютон, Кеплер, Лінней, Філатов, Война-Ясинецький і безліч інших. А скільки велетнів духа й богізнання, як пустельники, Отці Церкви й Учителі, а далі композитори, таланти яких досягали ангельських висот у красі. А далі саме людство в

цілому. На чому вирости соціальні науки, гуманізм, стремління дати рівність всім людям, як не на тому, що всі люди з однієї крові, як сказав апостол Павло перед ареопагом в Атенах. (Діянн 17, 22-28). І всі Діти Божі. Але яка страшна невдячність Богові за все те, що Він дав людству! Науку Христа використовують, а Його самого і Бога не визнають і ненавидять!!! Ужаснісінько земле! Повторилося те, що пророк Єремія, водимий Духом Святим, про таких сказав: "Покинули Джерело живої цілющої води, то викопали собі озера затхлої води". П'ють, кривляться, стогнуть, але хвалять та запевняють, що та гнила вода стане колись свіжою цілющою... Похоже щось на ту байку Крилова "Свиня під дубом"...

Ціна людини це її духовна і безсмертна душа. Тому й каже Христос: "Яка користь людині, коли вона і весь світ собі пригорне, а душу свою заступить? Або який викуп вона дасть за душу свою? (Мтф. 16, 25). Бо все земне на землі залишиться разом з тілом у гробі, а душа - дух вернеться до Бога, Який і дав його. (Екклес. 12, 7).

Справді, чи може мислячу людину задовольнити тільки сучасне їй земне життя без високих ідеалів, які тільки в Богові? — Ні. Ми бачимо багатів і вважаємо їх за щасливих, а проте багато з них покінчили життя самогубством. Так само й ті, які користалися владою або славою. Ніщо радить: "смійся та танцюй".... Чи це надовго дасть тобі задоволення, навіть під наркозом. Бо життя на 90% це нерзування, хвороби та невдоволення. Шопенгауер бачивши все це, радив найти засоби припинити рід людський. А д-р Чаннінг з тих же причин застрелив себе. До таких висновків веде атеїзм, бо без Бога все порожнеча. Ось що каже філософ Ніколай Бердяєв, (помер кілька років тому в Америці). "Для мене не байдуже, чи є Бог, чи нема Бога. Чи Бог жива реальність, чи тільки ідея, це для мене питання життя й смерті. Бо якщо Бога нема то нема й людини, нема й мене (як людини у високому значенні — АМ). Все моє життя стає безсмысленою ілюзією, породженою безпросвітними (безрозумними) процесами природи". (Філософ. вільного духа, ч. 1, стор. 120).

Ще до п. В. Проходи. Ви заперечуєте загробне життя людських душ в духовному світі наперекір словам Христовим, а з тим і науку Його про останній Божий Суд. На початку Вашої статті Ви назвали отих страшних прислужників зла: гнобителів, мучителів, шахраїв, убивців, крадунів, грабіжників, розпусників і подібних... Чи єство Вашої смертельної (по Вашій думці), душі може погодитися з тим, що ті недолужки ні перед ким не будуть відповідати і не дістануть заслуженої карі за свої злочини? А ті покривджені, замучені, виснажені, побиті, виморені голодом і т. ін. так і остануться некомпенсовані за свої страждання? Сам Бог сказав до Каїна: "Кров брата твого вопіє — кричить до Мене від землі" (І М. 4, 10). Такий стан був би протиприродний і проти правосуддя Божого. Бо космос збудований Богом — вагою, мірою й числом (Прем. 11, 21). Себто, повною математичною рівновагою у фізичному світі і в духовному моральному. Тепер ми бачимо, що та

рівновага порушена отими злочинцями й ворогами Божими, які добровільно пішли на послуги диявола-сатани, а Творця, свого Бога здеградували. Єство наше не годиться з тим, щоб така руїна справедливості так і залишалася не виправленою. Твердженням про той останній Суд Божий повне все Св. Письмо обох Заповітів. І Архангел Гавриїл каже до пророка Даниїла, що помажеться Святий Святих і приведеється ПРАВДА ВІЧНА... (Дан. 9, 24), Отож і себе не обманюйте, що вмерете і всьому кінець. О, якби бажали того оті злочинці, яких Ви назвали!!!

А що ж Ви пропонуєте нашій молоді? А те саме, що атеїзм — безморальність і безвідповідальність. Мовляв, умреш і всьому кінець, бо й душа твоя вмере. Ми вже бачимо до чого така наука привела нашу молодь, та й тих, що повірили в неї. Вона веде до содомського життя, а потім до загибелі й загибелі.

То ж, шановний земляче, не раджу Вам таку науку поширювати та зводити молодь на манівці. Моя Вам порада: киньте отих марксів, енгельсів, лєнінів і всю антирелігійну літературу, вони Вам нідочого. Краще возьміться за Євангелію та Послання Апостолів, не з критикою, а з молитвою, щоб дав Вам Бог зрозуміння. Там найдете й свою безсмертну душу і Вам легше буде вмерти, бо смерть грішників люта" (Пс. 33, 22). Пишіть далі "Спогади непокірного", а питання про душу залиште віруючим.

А Вам, дорога наша молодь, раджу: не звертайте уваги на таку нехристиянську писанину, яка понижує вашу людську гідність та дорівнює вас до бездушних тварин (без духовної душі). Ви діти православних батьків і сини й дочки українського народу. Наш Найвищий Учитель Син Божий Христос. Він найкраще знає і подає в Євангеліях в нашій рідній Церкві й мові. Краще силкуйтеся пізнати свою православну віру й Церкву.

З батьківською любов'ю до Вас

А. М.

Володимир МОРДАНЬ

КРАПЛІ

Скажу одверто: ні, не знав я,
Що кожна крапля, наче зав'язь.

Вона, мов сумнів, дні і ночі
Камінну твердь невтомно точить.
На тонких шибках, наче числа,
Краплини осені повисли.
Що їм сказати? Звідкіль їм знати
Моїх тривог координати?
Вони лиш вміють вперто стукати:
Розлука — все таки розлука.
І крутять, крутять нарочито
Над головою мокре сито.
Маленькі краплі, може, досить
У серце заганяти осінь?
Напевно, досить, бо узнав я:
Розлука — це любови зав'язь.

"Дніпро", 1969

А. ЮРИНЯК

“СЛІДАМИ ЖИТТЯ”

(Про книгу спогадів і думок Івана Піддубного)

Останнє десятиліття, тобто 1960-1969 — по-значилося в українській еміграційній літературі досить великою кількістю мемуарних творів, авторами яких є найновіші українські емігранти, що залишили батьківщину в зв'язку з другою світовою війною. Багатьом з них оце тепер добігає кінця шостий чи сьомий десяток віку, а в цій порі люди звичайно пишуть спогади, підсумовуючи свій пройдений життєвий шлях.

Видана недавно видавничою спілкою “Тризуб” у Вінніпезі, книга “Слідами життя” — солідна і розміром (397 ст. формату вел. вісімки) і змістом. Автор її — Іван Піддубний — знаний публіцист; декілька років тому він видав книгу публіцистичних спостережень і рефлексій під назвою “В політичному тумані”, про яку свого часу були позитивні відгуки і деякі критичні зауваги.

Автор книги свою присвячує дружині та “моїм нащадкам для науки” — зовсім слушне прагнення. Підставою його є — як це ми вже висловлювали з іншої нагоди — гін до невмирущості, прагнення кожного індивіда утримувати себе в думках і діях майбутніх поколінь.

Книга має дев'ять розділів, при чому перший і дев'ятий відзначаються особливою емоційністю; зокрема душевна теплота і глибокий ліризм першого розділу “Під батьківською стріхою” нас дослівно заскочили — ми бо не сподівались їх від автора суто публіцистичних, нераз з нахилом до полемізму, статей на громадсько-політичні теми. Щирий ліризм ціхує також, хоч уже в меншій мірі, і наступний розділ “Моя Альма Матер”, а також і останній розділ книжки — “Пересаджені квіти”.

Отже “Слідами життя” — це досить типовий твір саме тієї мемуарної літератури, що стоїть на межі літератури мистецької і фактологічної, описів фактів суспільного життя. І тут слід додати, що автор-мемуарист не претендує на сувору об'єктивність науковця-історика, не приховує свого ставлення до суспільних явищ та подій, їх організаторів і учасників, — автор бо сам у багатьох випадках був безпосереднім учасником описуваних подій.

Назагал “Слідами життя” — книга спогадів і думок людини на схилі віку, отже збагаченої чималим життєвим досвідом і до того ж публіциста стійких, давно усталених поглядів на людське життя і суспільний розвиток. Очевидно, не кожен читач і не з усіма міркуваннями й твердженнями автора мусить чи має солідаризуватися. Але нинішній нашої молоді і дальшим поколінням, що не пережили злетів угору і фінального краху нашої молодої державності — УНР-Республіки, — варто пильно вивчати свідчення учасників боротьби — і перших революційних років, і також пізнішої, вже не збройної, національної боротьби на фронті культури і мистец-

тва. Тільки солідне і сумлінне обізнання з нашим недавнім минулим дасть змогу уникнути в майбутньому тих самих помилок. Розуміється, точного повторення ситуацій не буває, але на те ж, власне, існують політичні науки, щоб уміти намацати той самий плід в іншій шкаралупі.

Ось з цього погляду вельми важливі розділи: IV “Дні надій і боротьби”, “У пазурах большевицьких тиранів” і VI “Нова Європа”. Ці розділи приносять читачеві не лише багато спостережених фактів із суспільно-національного поля, але і багато авторських міркувань і висновків. Частенько автор ці свої міркування “підкріплює” афористичними сентенціями, сказаними чи написаними з якоїсь нагоди видатними мислителями і діячами культурного світу. Щоправда, в цих випадках доцільно було б не лише назвати автора вислову, але й подати писемне джерело, чого автор не скрізь дотримує. До речі, подібні вислови автор наводить у характері мотто і на початку кожного розділу.

Звідси бачимо, що Іван Піддубний, на відміну від деяких мемуаристів, не обмежує себе тільки до ролі спостережника, свідка подій, фактів, цікавих і важливих зустрічей та пригод у власному житті. Ні, він ще аналізує і оцінює, опісля робить певні висновки. До того ж автор увесь час широко користується публікаціями, матеріалами поточної преси, — ото ж засяг його спостережень і міркувань не обмежений тільки “баченим власними очима”.

Певна річ, що автор-публіцист не намагався в своїй книжці (за винятком I і частинно II та IX розділів) дивитися на описуваних людей і події емоційними очима поета. Отже, говорити про перевтілення автора у Піддубного двадцятих чи тридцятих років не доводиться. Читач має бути вповні свідомий, що добір спостережень, міркування та висновки належать сьогоднішньому Іванові Піддубному.

Існує в критичній літературі погляд, що мемуарні твори це — насамперед матеріал для історика. Тому, мовляв, безпосередньо сприймані і відразу на письмі зафіксовані факти мають незрівняно більшу вартість, ніж пригадувані автором по кількох десятиліттях, коли він, автор, вже інакше дивиться на світ, а відтак і минуле бачить “крізь сучасні окуляри”.

Ми, проте, гадаємо, що для історика не меншу вагу мають і зрівноважені, вже з перспективй часу укладені і сформульовані думки-погляди мемуариста, де взято під увагу і ті моменти чи факти, які у молодечому запалі, так би мовити, в “пристрастях дня” переочувано (скажімо — в щоденникових нотатках нашвидкуруч).

“Слідами життя”, як нам здається, досить щасливо поєднує емоційність і поетичну наснагу “Під сонцем Поділля” Віктора Приходька з рефлексіями й міркуваннями українського патріота наших днів у “Спостереженнях” Євгена Мала-

нюка. Перший (емоційний) елемент читач достатком стріне, як це ми вже згадували, в першому, другому і останньому розділах книжки. Але для тих, хто хоче ще раз переглянути — з перспективи кількох десятиліть — наші суспільно-політичні гаразди, наші злети і падіння, весь наш страдницький і (маймо надію) повчальний шлях національно-визвольної боротьби, у великій пригоді стануть основні мемуарно-публіцистичні розділи книги. Вони надихані глибокою певністю, що лише незмінна вірність прапорові Української Народньої Республіки була і є запорукою нашої кінцевої перемоги — здобуття вільної народоправної держави.

Вище ми сказали, що, присвячуючи свою книгу "нащадкам для науки", автор прагнув тим самим утривалити в нащадках своє духове Я. Само собою, одного прагнення ще не досить: конче потрібен духовий контакт автора з читачем, при чому не лише з сьогоднішнім, а й читачем прийдешніх поколінь. А відомо з давніх-давен, що шлях до душі читача прокладається насамперед щирістю, що її справжній читач відразу відчуватиме. З цілої книги "Слідами життя" видно, що автор бачить перед своїм духовим зором цього справжнього читача і ділиться з ним спостереженнями і думками щиро, не збиваючись на манівці, оказамилування. Це, безперечно, дуже важлива позитивна риса розгляданої книги.

Книжку видано досить чепурно, з мінімальною кількістю друкарських недоглядів, частину тиражу в твердій оправі; набути її можна в українських книгарнях Канади, США та у Видавництва "Тризуб". Адреса його:

Box 3629, Sta. B. Winnipeg 4, Manitoba
Canada.

Ціна цієї солідної книги в майже 400 стор. — 5 доларів.

Василь ВОВЧОК

НЕ ДОРІКАЙ МЕНІ

Пишу листа, а думкою прошкую
За піснею дівочою беріз
До хати, над якою вік ночує
Розпряжений старий Чумацький Віз.

Приїду скоро у село до тебе,
Там горобці справляють перезву,
И на парашутиках кульбаби з неба
Спустилась тепла осінь у траву.

А в квітнику — настурції сачками
Ловити сонце ранками встають,
І бджоли золотими літачками
Все рідше й рідше за вікном гудуть.

Піду я до джерельної криниці
І неба із глибини зачерпну.
І випивши холодної водиці,
На мить дитинство поверну.

О С І Н Ї

Над лісом грають жовті хвилі,
Горить нескошена трава,
Листки кружляють, мов безсилі
На вітер кинуті слова.

Трембіта журиться на плаю,
За літом тужать журавлі
А я в душі весну стрічаю
І проводжаю по землі.

"Дніпро", 1969

Юрій МУШКЕТНИК

Я ВІДДАЮ ВАМ ЛЮБОВ

Фантастичне оповідання

Багрянний дощ сіявся за вікном. Зчепивши під грудьми руки, дівчина дивилася, як пробігають далеко внизу сірі стандартні парасольки, як двоя робітників заводять у ворота вантажену товстим, схожим на поскручувані змії, кабелем, відкрити самохідну плятформу. Вони не ховаються, їм дощ не страшний. Навіть такий — кривавобагрянний.

"А може, то падають згори краплі крові?" О, кров! Отак би рвонуті груди, щоб вибігла вся, щоб не чути, щоб не бачити — щоб не йти туди. Чи стрибнути вниз, на сталеві гостряки кипарисів? Кажуть, колись у вікнах було таке скло, яке легко розбивалося. Героїні зі старих романів так і чинили. Але то були старі героїні і старі романи.

— Йди до мене, — немов ножем перетяв її думки металевий голос.

Він упав на Ру, як грім на незаклечане дере-

во. Всі чуття стиснулися в маленький тендітний м'ячик (до котрого хтось простягував холодну жорстоку руку), вона здригнулася, оглянулася. Вона навіть не зрозуміла, звідки голос, і не знала, куди йти. Довкола рівно сріблилися стіни, і двері були тільки одні, ті, в котрі її ввели. Але враз у стіні запалахкотіла яскрава пляма, вона все розгорялася, а потім так само раптово згасла і на тому місці заголубів круглий отвір.

— Ну ж, я чекаю!

Голос падав десь згори, він протинав Ру тисячами голок. Дівчина стояла, наче закам'яніла. І тоді поруч неї, немов з-під землі, виріс робот. Він, мабуть, справді виріс з підлоги. Ру відсахнулася, але робот спритно вхопив її металевими кліщами за руку вище ліктя, стис.

— Ходімо.

Ламкими, неслухняними ногами вона пішла до входу. Їй здалося, що вона вже й сама стає ро-

ботом. Але ні... Вона ніколи не стане цією мерзенною залізкою. В ній гаряче пульсує кров і кипить ненависть. Робот — він увесь тут. А вона — там, з Віром, який вмирає з розлуки. Їй стало шкода Віра. Вона вже забула за себе. "Нещасний-нещасний, як я люблю тебе".

З цією думкою Ру й вступила до великої круглої залі. Круглої, чи сферичної, неначе порожнє яйце, коли б у нього зайти в середину. Стіни залі переливалися голубим світлом, але посередині панував морок. Такий густий, що його, мабуть, не пробіла б і куля.

І враз в центрі спалахнуло сяйво, аж Ру замружилась. А коли відкрила очі, то теж не одразу при звичайлась до світла. Вона вперше бачила Сталеве Сонце. Його взагалі мало хто бачив. Тільки на найбільші свята, тільки Велике сяйво з голубих екранів. Кажуть, його мало бачили й тоді, коли він ще був звичайною людиною. Тобто, відтоді, як став Сонцем. З тих, які пам'ятають його Першим Демократом, вже нікого не залишилося в живих. Тоді він ще пив звичайні людські трунки, любив земні яблука, тримав раду з іншими Демократами, і навіть виїздив на плянтації зоряних малъв. Хоч вже тоді він був сталевим. Зумів притиснути так інших Демократів, що вони за одним порухом його брови всі враз підносили вгору пальці. А згодом вони тільки й знали — піднімати вгору пальці, аж поки до билець їхніх стільців не поприробляли по третій, механічній руці, які Сталеве Сонце підводив натиском кнопки.

Але навіть ті, справдішні сонця, час перетирає на космічний порошок. І коли цьому, їхньому, Сонцю перестали слугувати нирки, він замінив їх на штучні. Далі — печінку, легені, і, зрештою, мозок та серце. Він вийшов з тілесної оболонки, знищивши її. Про це не пишуть у книгах і в щоденних листках, і боронь Боже сказати це десь у голос. Сталеве Сонце — вічний непомильний і єдиний на Блідій планеті.

І ось він сидить перед нею на високому, схожому на трон стільцеві. Двох, а може й більше, людських зростів, схожий на людину й не схожий водночас. Двоє великих круглих очей на пласкому металевому, з жовтим полиском обличчя горіли дивним блідо-гарячим вогнем, що сліпив, тиснув і ніби аж зменшував у зрості. І враз відчина відчула, що ті промені обмацують її, що легкої сукні, в яку її одягли роботи, немає, вона розтанула як туман, і що вона стоїть гола. Спробувала затулити обличчя руками, але руки стали безвольні, не її. Була беззахисна... і божевільно гарна. Граціозна, струнка, — недарма її упрощував попозувати Вір, казав, що хоче мати хоч один мистецький витвір. Відмовила. Так і не лишилась від неї пам'яті у Віра.

— Дівчино, ти подобаєшся мені, — сказав Сталеве Сонце, — ти знаєш, це велика честь мені сподобатися.

— Вона знає. — неголосно проштампував слова робот, бо дівчина мовчала. — Ми казали їй.

В очах Сталевого Сонця вибухнули жовті вогні і в металевій коробці грудей робота щось клацнуло, зашкварчало.

— Ти занадто говіркий, я відключив тобі одне гніздо.

Світло в очах Сталевого Сонця пригасло, стало не таким сліпучим, м'якішим, липким.

— Я думаю, ти оціниш ту честь, дівчино. Ти хочеш, я подарую тобі вірші? Я знаю, вам, дівчатам, подобаються вірші. Це будуть найкращі вірші на планеті.

Ру не знала, чи хоче слухати вірші. Бо прагнула думками тільки одного — вирватися звідси, вимолити собі волю в Сталевого Сонця. Але Старший робот ще раніше попередив її, щоб вона й помислом не спотикалася на цім проханні, щоб нічого такого не казала Сталевому Сонцю, якщо хоче жити.

Спалахнула стіна позаду Сталевого Сонця і з неї виступило десятеро поетів, одягнених, як і всі люди Блідій планети в сірі роби, всі з однаковим виразом обличчя. Один за одним повторювали строфи, а то декламували разом — по двоє та по четверо. Вони читали гуртом поему. В їхніх вузьких очах чорніли гіркі вогні, які, либонь, всі мали за натхнення.

В поемі блискотіло, вирувало, гримкотіло одне слово — Сонце, воно римувався з усіма словами світу, але Ру нічого не втімила з поеми. Мабуть, тому, що думала про Віра, котрий карається своєю любов'ю, як прокляттям. Але хіба вона винувата? О, Вір, чи чуєш ти мене зараз?

— Хочеш, я подарую тобі музику?

Щезли поети. Згори ллеться щось срібне, й трохи золоте, легке і важке водночас, а в одполірованих металевих плитках під ногами Сталевого Сонця одбиваються голови найславетніших композиторів. "Ру, в тебе в косах вишневий цвіт. Дай, я виберу його губами. Ти дозволяєш мені?" Скінчилася музика. Чи то Вір вже вибрав увесь вишневий цвіт?

— Дівчино, ти удостоюєшся ще більшої чести. Ти поцілуєш мене.

Підлога зрушилась під нею, знесла Ру на рівень обличчя Сталевого Сонця. Біля її губів блищали дві платинові пластинки. Так, це про них казав Старший робот. За непослух — смерть. Смерть... за непослух. "Невже так багато цвіту в косах? Щось ти довго вибираєш його..."

— Дівчино, твої чуття не тут. Я не маю їх.

"В тебе коси пахнуть морем. Ти сьогодні купалася в морі?"

— Ти знову цілуєш холодно. Я не маю насолоди. Я наказую. Востаннє.

"І чомусь ранковим туманом..."

В очах Сталевого Сонця спалахнули чорні, як ніч, вогні і майданчик провалився під ногами в Ру.

— Вона не хоче оддати любові. Візьміть її і вийміть серце. Замініть залізним.

— Вір метався по зовнішньому колі палацу, як поранений звір по арені цирку. До внутрішнього кола його не пустили. Він добився до Ради рівних, до Непідкупного суду, навіть до Особистої канцелярії Сталевого Сонця, але високі чиновники тільки розводили руками, дарували йому цитатники з висловлюваннями Сталевого Сонця,

казали, що він звернувся не туди, що він щось плутає, радили піти до лікувальних машин та перевірити здоров'я. Аж поки двоє роботів не вхопили його на ескалаторі допоміжного ходу за руки та ноги й не кинули на посипану штучним гравієм доріжку. А потім один збіг по сходах і сказав, щоб не здумав скаржитись. Адже ніхто однак не повірить: роботи такого не роблять, вони не вміють самостійно мислити. Йі заготовав торохтливим, неодрегульованим сміхом.

Вір не пам'ятав, куди йде, що робить. І скільки минуло часу, якщо він взагалі плинув крізь його серце. І як опинився в цьому глухому кутку саду, теж не пам'ятав. Отямився від дужого торсання. Здивовано помітив, що сидить на купі свіжовикопаної землі. Над ним схилився чоловік у сірій стандартній робі. Вже похилого віку, час порубцював йому обличчя і вздовж, і впоперек. Дві чорні риси пролягли на щоках так глибоко, що, здавалося, вони десь в середині торкаються одна одної. Чоловіка, очевидно, ссала ще якась хвороба, він дивився крізь червону сітчатку очей, немов крізь ґрати.

— Хто ти? — запитав трохи сердито: — Чого тут?

— Я... я... — Вір пробудився доконечно. В ту мить щось вдарило його з середини в груди, гаряча хвиля залила всього, засліпила очі. Руки з стиснутими кулаками самі звелися над головою, і він затрусив ними, немов божевільно хворий, погрожуючи схожій на яйце, випнутій в небо бані. Рукава закотилися, від того здавалося, що руки ростуть, видовжуються. Слова клекотили в горлі, обпікали вуста.

— Будь прокляте, Чорне Сонце. Ти забрав у мене любов, ти забрав світло. Ми заставили твоїми гідкими зображеннями планету, ми осквернили її. Допоки житиму, я розламаю тебе, погане залізо...

— Схаменися. Ти забув, кому погрожуєш. Що ти можеш, комахко!

Вір сам опустив другу руку.

— Таки комахка... Якви всі комахки... разом Може б і прогризли дірку. — І, вже крізь стогін: мені б тільки добути до нього.

Тепер вони обоє сиділи на купі землі. Довкола стояла тиша, тільки кипариси подзвонювали металевими гілками, та десь за палацом рівно дзижчала металева установка, розганяючи хмари над срібною банею. Вір не помітив, що чоловік пильно дивиться на нього. І не зразу прислухався до того, що той каже.

— ...Тих, які йдуть у палац, просвічують нас крізь. Вони і в кістках нічого не пронесуть. Та й що те допоможе? Сталеве Сонце — безсмертний.

— Зробили. Один раз... А тепер він сам. Коли зістариться якась частина — міняє. Роботи міняють. Він керує ними. Ніколи не виключається.

Вір прислухався. Аж тепер помітив, що чоловік тримає в руці сонячний дріль, що поруч лежить ще купа інструментів. Очевидно, чоловік — енергетик, та ще й великий фахівець. Не кожного допустять працювати сюди.

— І тільки тоді, коли міняють мозок... Не більше, як на годину. Міняє теж запрограмована машина. Керовані Сталевим Сонцем роботи програмують її. На ту годину вони одключаються всі. Хоч як вірно служать Сталевому Сонцю. Він має насолоду з того, що вони повзають перед ним. І вони, й ми.

Вір відчув, як йому щось затремтіло у грудях. Руки спітніли, неначе вийшов з гарячої купелі, кров прилила до скронь.

— Тобто, якщо вимкнути машину...

— Її не можна вимкнути. Вона здатна до самозахисту. Можна вимкнути тільки живлення. І тоді всесильне Сталеве Сонце — купа брукху. Всесильне — брукхт.

Вір присів навпочіпки, дивився в очі чоловіка.

— Вона живиться од енергостанції?

— Так. Ось тут, під нами — кабель. Завтра ми маємо добути до нього. Міняємо обмотку. Але в палаці — власна енергостанція. І машина працює від неї. Коли виключиться вона, автоматично вступить в дію ця.

Чоловік натиснув кнопку і дріль застрекотів.

— А часто міняють мозок?

— Раз на п'ятнадцять років.

Вір зітхнув і розпростав спину. Сидів навпочіпки, дивився убік збайдужілим поглядом.

— Але в наступній декаді — такий час. На третій день декади.

— Тобто, за шість днів?

— За шість...

Віра знову тремтіли руки. А думка стукотіла в мозок, вона рвалася туди, в палац, крізь товсті сріблясті стіни, вона була, як меч.

— Мій щирий приятель працює на енергостанції. Він зробить все. Вони з хлопцями, коли треба, висадять у повітря...

— Приятелі підводять найчастіше.

— Ви, мабуть, ніколи не мали друга.

— Мабуть. Але тут, на внутрішній станції, працює мій брат.

— Я бачу, ви про це думали не раз.

— Я думав, але чи думав ти?... Зваж... Ми не знаємо, що чекає нас там, за стіною, яку проб'є ніж-лазер. Я виготовив його ще два десятки років тому. Зваж... В тебе молодість, життя...

— В мене нема їх. Сталеве Сонце забрав усе. Молодість дається задля любови. Або я вирятую її, або згину й сам.

— Коли так — готуйся. Ми зустрінемося тут. Я проб'ю тобі вхід під стіною. Але найперше — полагодь з приятелем. Якщо дійдете згоди, подзвони мені. — Він написав пальцем на землі шестизначне число, якусь хвилину зачекав і затер. — Скажеш: вітаю тебе. Ак.

Вимазаний у глину, Вір стояв у глибокій ямі біля стіни. Поруч нього — Ак і ще двоє робітників. Всі вони напружено спостерігали, як повільно згасає світло над срібною банею, котра підводилася над гостряками металевих кипарисів. Вже світилася тільки маківка. Ось згасла й вона. Тільки поодинокі вікна палацу й далі цідили мертвотне світло.

— Все, — мовив Ак. — Наші своє зробили. І — все.

Це друге "все" він сказав якось особливо, глянувши на Віра. Вір зрозумів. Центральна енергостанція і далі пульсує в палац струм. Вона мала одключитись першою.

— Вони побоялися. Або зрадили, — знову мовив Ак. Ти маєш поганих товаришів. За п'ять хвилин програмові машини включаться автоматично. Від нього, — вказав пальцем на товстий кабель під ногами.

— Від нього? — Вір дивився божевільними очима. Йому здавалося, ніби він повільно входить у землю. Щоб сховатися у ній живцем, щоб не бачити ніколи цієї срібної бані і не знати, що там страждає Ру. — Від нього? Він рвонувся до бруствера і схопив довгий вузький ніж-лазер.

— Ти божевільний, — ледве прошурхотів від страшного хвилювання Ак. — Від тебе лишиться хмарка диму. А потім, хіба ти не знаєш? Тепер по кабелю йдуть зворотні імпульси. Він приєднаний до всіх енергостанцій, до всіх наукових центрів. О, Сталеве Сонце подбав про свій захист. Ти знищиш цивілізацію. — Він ще раз глянув на годинника. — Все. Твої товариші зрадили нас. Треба попередити брата... Хоч це вже — все одно. Нам не втекти.

Обоє робітників повистрибували з ями. Один з них нагнувся і подав руку Акові. Диво, вони й тепер не залишали один одного.

Але вони ступили од ями не більше десяти кроків. Їх зупинив металевий передзвін. Вір підвів голову і мало не знепритомнів з радості. Просто до них бігла поміж залізних куців Ру.

— Я знала, що це міг зробити тільки ти, — радісно кричала вона. — Вір, Сталеве Сонце лежить на підлозі. Він просив мене допомогти йому. Він показав мені вхід.

— Ру, кохана, — Вір вистрибнув з ями. — Ти тут, ти жива! Ти любиш мене...

Вір відчув, як його схопила, закружляла в шаленім вирі хвиля ніжності, такої гарячої, що запекло під серцем. Хотілося плакати, хотілося ридати не весь світ.

Але Ру не слухала його. Вона дивилася на нього широко розкритими очима, і в них полум'яніли не знайомі раніше Вірові племінці.

— Ти можеш стати Сталевим Сонцем, Вір. Ти станеш ним.

— Нащо мені те сонце, кохана? В мене є своє сонце — твоя любов. Хоч на мить, хоч на хвилину.

— Ет, любов, — відвела його руку Ру. — Ти матимеш весь світ. І я буду з тобою. Ти станеш Сталевим Сонцем.

— Іди, ставай Сталевим Сонцем, — сказали робітники. — Ти даси нам щастя.

Вір відчув, як щось важке, холодне пройшло крізь його груди. Він вже мислив реально, точно, як завжди.

— Хіба може дати щастя одна людина всім людям? Навіть коли хоче дати його, принаймні, напочатку?

— Вір, ти володітимеш світом і будеш щасливий.

Вір дивився на Ру і нічого не розумів. І раптом неначе грім розітнувся в його голові. Світ затріщав, закрутився, а потім враз зупинився і тільки погойдувався.

— Вони... вони замінили твоє серце...

— Ну й що, — посміхнулася Ру. — Це ж добре. В мене тепер вічне серце. Біжімо, Вір, а то зін прокинеться.

Вір помітив, що робітники чомусь дивляться не на них, а кудись угору. Він теж перевів погляд. Холодний струм пронизав його: маківка бані фосфорила слабким світлом. Світ знову шалено крутнувся у Вірових очах. Різко, поштовхами. Здавалося, він повертає його своєю свідомістю. А, може, то не він, якась інша сила повертала світом і ним, — всіма його чуттями, думками. Серце стугоніло важко, неначе в нього налили живого срібла. А думка стала ясною, вона світилася, як екран. І по тому екрану — одна червона лінія. Його власна червона лінія. Останнє, що мав у цьому світі.

Він хотів попрощатися, але вже не знав, з ким. Рішуче підняв лазер і стрибнув до ями.

Розпачливий крик разом вирвався з чотирьох грудей.

— Вір, опам'ятайся, цивілізація...

Вір перевів важіль, одну за одною включив три кнопки. Потім підвів голову, поглянув на небо. Неначе хотів забрати з собою навічно його синяву. Небо кричало, і він один розумів той крик. Воно так кричить до кожного в його останню мить. Він відчув, як щось терпке, ядучо-солдке підступає до серця. Ось-ось заволодіє ним, відгородить його від тої миті. Гарячі сльози підступили до очей, сльози жалю за голубим небом, за Ру, за самим собою. Останнім зусиллям зібрав до купи волю, провів гострий багрянний круг між ними й собою. Сказав вже майже спокійно:

— Прощай, Ру. Та, колишня, Ру. Моя велика любов. Прощайте й ви. Я забираю цивілізацію. Ви розпочнете життя од порога. Я віддаю любов. Вона одна нетлінна на землі.

Нехай живе любов!

"Ранок" 1967

ДОКІЯ ГУМЕННА

ЧОТИРИ СОНЦЯ

В книжці зібрано 20 оповідань з різних часів, а в цілому вийшла повість про людину наших днів.

Тверда оправа ● Ціна — \$5.00.

Оплату й замовлення надсилати на адресу:

D. HUMENNA

c/o The Ukrainian Academy of Arts and Sciences
in the U. S., Inc.

206 W. 100th Street, New York, N.Y. 10025, U.S.A.

СВЯТО МОЛОДІ

З гаслом — "Ніхто не перекреслить мій народ" (В. Симоненко) — величаво й масово 14 вересня ц. р. відбулася зустріч українських молодечих організацій міста Торонта на оселі Катедральної Православної Громади "Київ".

Зустріч — Свято Молоді — ствердила бажання й потребу української молоді до консолідації своїх сил у зовнішній діяльності та тіснішої дружньої співпраці і в інших ділянках життя і праці молодечих організацій, що ведуть молодь до однієї мети, — незалежності й соборності України. Цьогорічна зустріч молоді — це продовження зустрічей попередніх років. В ній взяли участь МУНО, ПЛАСТ, СУМ, СУМК і ОДУМ. Господарі Свята Молоді — складові організації — чергуються кожного року. У цьому році бути господарем випало ОДУМ-у.

На відпочинкову оселю "Київ" з'їхалося понад 800 членів молодечих організацій та близько 3,000 гостей. Тепла і тиха погода сприяла імпрезі.

Біля 10 год. ранку молодь вишикувалась перед престолом біля трибуни, де урочисто відправлено польові богослуження. Співану православну Службу Божу правив о. Ференців, тиху греко-католицьку — о. Гошуляк. У співаній частині греко-католицької Служби Божої співав хор ОДУМ-у. Під час богослужб стояла почесна варта від молодечих організацій.

По закінченню богослужень на трибуну запрошено членів команд молодечих організацій: Пласту — І. Велигорський, О. Кандиба В. Янішевський і Р. Вжесневський. СУМ-у — М. Шепетик, Т. Буйняк, В. Окіпнюк і Я. Каваць. ОДУМ-у — О. Огоновська і П. Родак. МУНО — П. Мігус. СУМК — Я. Балан і п. Кулаківський. В почесній президії були також о.о. Ференців і Гошуляк та господар свята Л. Ліщина.

На знак коменданта В. Корженівського піднесено прапори.

Голова Головної Управи ОДУМ-у господар свята Леонід Ліщина коротким словом привітав учасників зустрічі, познайомив присутніх з метою і програмою святкування та відкрив дефіляду наявних молодечих організацій. До маршу молоді в дефіляді грала сумівська духовна оркестра "Батурин" під диригентурою В. Кардаша, українські мелодії якої підносили настрій учасників. Диригентові В. Кардашеві належить призначення за бездоганно виконані марші.

Стрункі колони усміхненої бадьорої молоді під державними та організаційними прапорами декларували свою нерозривну єдність з Батьківщиною і її народом. Мимоволі постало питання: що може різнити цю молодь? Які причини інколи змушують її замикатися у своїх організаційних гетто та тримати між собою напружені відносини?

Доля відірвала велику частину національно свідомого українського народу й розпорошила по далеких країнах вільного світу. Щоб не загубитися в морі різномірної асиміляції і бути завж-

ди готовою й корисною там, де кличуть сумління й обов'язки політичної, не заробітчанської, еміграції — молодь організувалася. Суттєвого ідейного розходження між організаціями української молоді не має. Назви організацій не дають докладних дефініцій напрямних самих організацій. Рядовий сумівець, або мунівець не вважає себе за меншого демократа ніж одумівець, як одумівець не вважає себе за меншого націоналіста від сумівця й мунівця. У СУМ-і, ПЛАСТ-і, МУН-і, як і в ОДУМ-і проголошена повна релігійна й регіональна толеранція. Державні свята молодечі організації відзначають разом, обираючи спільні комітети для планування й переведення програм.

От і тепер молодь масово з'їхалася, щоб взяти участь у міжорганізаційних спортових змаганнях і в товариській атмосфері провести весело й цікаво час.

Після дефіляди відбувся спільний обід учасників зустрічі.

Час між 2-6 годинами команда свята уділила міжорганізаційним спортовим змаганням. У відбиванкових змаганнях взяли участь хлоп'ячі дружини ПЛАСТ-у, СУМ-у, МУНО, ОДУМ-у США й ОДУМ-у Канади та дівочі ПЛАСТ-у, СУМ-у й МУНО. З хлоп'ячих дружин перше місце у змаганнях виграла дружина ОДУМ-у, США. З дівочих — дружина СУМ-у.

У вечірніх сутінках палала ватра. З гумористичними точками та хоровими співами виступали пластуни, сумівці, мунівці й одумівці. Співи лунали до півночі. Команді свята належить признання за добре організовану імпрезу, де молодь зблизилася і дружба між організаціями зміцніла. Це спільне Свято Молоді скріплює надію і віру в світле майбутнє українського народу.

Святом керувала команда свята: П. Мігус (МУНО), І. Велигорський (Пласт), М. Шепетик (СУМ), Я. Балан (СУМК), В. Корженівський і Л. Ліщина (ОДУМ).

Бажано частіше бачити спільні імпрези молодечих організацій на рівні проведеного Свята Молоді.

СЛОВО Л. ЛІЩИНИ

Українська молоде, пані і панове!

Не всі народи світу мають однакову долю. Одні мають добру, інші — лиху. Одні народи ростуть, стають могутніми, а інші завмирають і зникають без сліду. Їх викреслюють, про них забувають. Часом народи, зазнаючи тяжких ударів, заломлюються і вливаються в інші сильніші народи, вливаються назавжди, безповоротно.

Щоб здобути місце в світі, щоб мати свою державу, народ мусить мати незломне бажання жити, мусить бути загартованим, дозрілим.

Наш український народ пройшов довгий життєвий шлях і тяжкі випробовування вогнем і мечем. В своїй історії він має світлі сторінки, але

Дефілада одумівців на святі молоді — оселя "Київ"

не бракує в ній і темних. Тепер Україна переживає один з таких темних періодів. Та ми знаємо, що в жилах нашого народу пульсує жива, козацька кров, кров Сагайдачного і Сірка, кров лицарів УНР і лицарів УПА. І якщо Україна в неволі дає Симоненка, Караванського, Макуха, Чорновола та багатьох інших, подібних їм, то майбутнє нашого народу — ясне. Він загартувався і не заломиться, а вистойть, як стояв тисячоліття.

Кожен з нас може тепер з гордістю і певністю взяти гаслом сьогоднішнього свята слова Василя Симоненка:

Народ мій є! Народ мій завжди буде!

Ніхто не перекреслить мій народ!

Чверть століття тому війна винесла наших батьків за межі України. Інші мусіли виїхати раніше, бо тяжко було жити "на нашій не своїй землі". Хоч багато з нас народилися на чужині, але ми є частиною українського народу і нашим обов'язком є, в міру наших сил і можливостей, всіляко допомагати йому вирватися з неволі, вибороти свою справді незалежну державу. Це наша мета. Ми мусимо невинно нагадувати світу про Україну, знайомити з її культурою, народом, становищем у світі. Зробити ж це ми зможемо лише тоді, коли самі вивчимо докладно і зрозуміємо історію України, коли в наших грудях битиметься гаряче українське серце. Тоді стукіт його розбудить байдужих. То ж любимо Україну і працюймо для неї повсякчас і щиро.

Сьогодні ми зібралися, щоб після року, коли ми востаннє бачилися на сумівській оселі "Веселка", знову зустрітися.

Ці наші зустрічі доводять, що українська молодь в Канаді хоче і вміє співпрацювати на користь України. Хоче і вміє приємно і корисно провести час, показати свої досягнення.

Від команди свята я вітаю молодь всіх молодіжних організацій МУНО, Пласту, СУМ-у, СУМК-у та ОДУМ-у, які дружно зійшлися тут. Вітаю всю іншу молодь і бажаю, щоб вона вступила в лави якоїсь з наявних тут організацій. Вітаю також все українське громадянство, що є тут сьогодні разом з нами.

ПОДЯКА

Всім членам торонтського Товариства Одумівських Приятелів, членам Г. У. ОДУМ-у, управі і одумівцям торонтської філії, що брали участь в підготовці і переведенні справді успішного Свята Молоді з участю МУНО, Пласт-у, СУМ-у, СУМК-у і ОДУМ-у на оселі "Київ" 14 вересня ц. р. складаємо щиро подяку.

Також складаємо подяку управі Катедри Св. Володимира в Торонті за прихильне ставлення і за користування оселею "Київ".

Вадим Корженівський — командант Свята
Леонід Ліщина — господар Свята

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ і ПРАЦІ

НА ОСЕЛІ

Кожна організація особливо молодь, яка має свою власну оселю, може з задоволенням ствердити, що придбання її було найважливішою подією в житті організації. Така оселя, не зважаючи на її сезонність, завжди залишається центром уваги в плануванні і переведенні праці організації, у ній сходяться дороги від усіх філій чи окремих осередків даної організації. Для ОДУМ-у нею є оселя "Київ", що знаходиться в мальовничій місцевості Кетскильських гір горішнього стею Нью Йорк. Цю оселю придбано п'ять років тому і від того часу кожного літа тут проходить частина життя юних одумівців, які перебувають на літніх таборах в оселі. Це різноманітне і цікаве життя знають лише ті, хто там перебуває. А хто з батьків, чи старших хотів би це побачити, то нехай не лінються й частіше відвідують "Одумівку".

Відпочинково-виховний табір

Центром динамічного життя "Одумівки" цього року був відпочинково-виховний табір для юних одумівців віком від 7-и до 15-ти років. Що ж являє собою такий табір? Головне завдання такого табору — привчити молодшу людину до почуття обов'язку й дисципліни. Дехто може сказати, що це саме плакається і в родині. Звичайно це так але таборове життя дає ширші можливості. Вдома дитина дуже часто виконує певні обов'язки, щоб лише задовольнити бажання своїх батьків. Крім того в дитини може створитися думка, що обов'язки й дисципліна кінчаються за порогом її хати.

В таборі почуття обов'язку поширюється у відношенні до своїх зверхників (команди табору), друзів таборян, а також родичів.

Життя одумівського табору регулюється чітко визначеним регламентом, який включає працю і відпочинок, фізичне й духовне виховання.

До нього належать ранкові фізичні зправи, гри на свіжому повітрі, найрізноманітніший спорт, мандрівки і разом з цим гутірки

на різні теми. Кожна прогулянка закінчується обговоренням її позитивів і негативів.

Наша оселя розташована в дуже вигідному місці, що дає можливість відвідувати інші українські оселі, як наприклад "Союзівку" Народного Союзу. Учасники табору не лише відвідують інші оселі, але й дістають відповідні інформації про них та інші подібні інституції в українській громаді. Треба з приємністю відзначити прихильне ставлення й прийняття наших таборян Управою Союзівки в минулому й цього річного сезону.

Важливим виховним чинником в таборі є ручні роботи: діти не лише навчаються щось зробити самотужки, але разом з тим вони привчаються до обов'язку працювати. На таборовій виставці ручних робіт можна було придбати цікаві речі, як пам'ятку й хатню прикрасу.

Крім того табір привчає вживати українську при тому **правильну** мову. Тут це не шкільний обов'язок, але заняття розвагового характеру. Хто хоч раз був на Одумівці, і чув як таборяни при ватрі співають українських пісень, той без сумніву звернув увагу на правильність і чистоту вимови й наголосів. Часами таборяни мали фахівців мусики, але переважно молодь працює самотужки. А те, що осягне не власною працею, має найкращі наслідки. Також гумор був одним з засобів вживання української мови. Для цього таборяни готували гуморески-скетчі до ватри чи вечірніх виступів.

Говорячи за таборове життя не можна не згадати басейн оселі, що був у цікавому розпорядженні і використанні табору "Хортиця". І тут панувала дисципліна: купання було лише у визначені години і навіть тоді дітям не дозволяли увесь час перебувати у воді. Свисток виховника був знаком вийти з води й погрітися десять хвилин.

Охорона здоров'я дітей — це один з найважливіших і найтяж-

чих обов'язків коменданта табору. Цьогорічна комендатура табору перебувала в руках трьох досвідчених осіб в такому порядку: В. Кулій був перші три тижні, П. Гурський — четвертий тиждень і І. Павленко — останні два тижні таборування. Головна Виховна Рада ОДУМ-у, починаючи з 1968 року запрошує на комендантів таких осіб, які б знали й цікавилися одумівським життям чи взагалі життям молоді і рівночасно знаних з їхньої праці в суспільно-громадському житті. Такі кваліфікації, безперечно, мали всі згадані коменданти відпочинкового одумівського табору "Хортиця".

Фонд на видання "Порадника Одумівця"

В неділю 10-го серпня на "Одумівці" відбулася лотерія. Прибутток з неї призначено на видання виховних матеріалів для одумівців, зокрема для виховників молоді. Ці матеріали вже готові до друку в "Пораднику Одумівця", який охоплює багато розділів: практичні заняття з піонірки, ідеологічні теми, структура суспільно-громадського українського життя, моральні засади виховання молоді людини, українознавство та інше.

Товариство Одумівських Приятелів (ТОП) влаштувало лотерію, як один із засобів добуття фондів, потрібних на видання цієї книги. Цього року лотерія складалася з дуже цінних речей. Ті щасливі котрим припали виграші, мусять подякувати наймолодшому одумівцеві І. Дорошенкові з Сомерсет Н. Дж., який витягав корінці лотерійних квитків. Розігри переводила комісія в такому складі: голова — О. Шевченко, члени — П. Лимаренко і П. Рижий. Платівку опери "Наталка Полтавка" виграв одумівський приятель з Філядельфії М. Квітка. Власником пластинки опери "Запорожець за Дунаєм" стала пані Др. Б. Свистун з Клифтоні, Н. Дж. Пан Г. Науменко виграв різблену тарілку, спраді гарну й дорогу річ роботи мистця І. Богомаза. Твори Т. Г. Шевченка в трьох томах припали панові В. Боруті з Лінден, Н. Дж., і п'ятий виграш — твори М. Коцюбинського в двох томах люксове видання в США

дістався пані В. Литвинець з Нью Йорку. В льотерії брали участь гості й відпочиваючі на оселі "Київ".

Вишкільно-відпочинковий табір

Відразу після закінчення виховно-відпочинкового 6-ти тижневого табору розпочався одностижневий табір для юнаків і юначок від 15-ти до 20-ти років життя. Табором провадив проф. Є. Федоренко з допомогою інж. П. Гурського.

Метою цього курсу було передати молодим одумівцям в найпростішій формі ідеологічні засади, на яких побудоване й існує Об'єднання Демократичної Української Молоді (ОДУМ). Щоденні гутірки охоплювали такий матеріал: закони одумівця, обов'язки одумівця до ОДУМ-у, як своєї організації і до інших суспільно-громадських установ, в першу чергу Уряду УНР в екзилі, характер людини, поняття демократії, як ідеології і її практичне застосування, основні підстави виховання тут і в Україні.

Щоденна програма складалася з гутірок на згадані теми, відпочинку і вивчення пройденого матеріалу. Приємно було спостерігати, як ретельно ці молоді люди бралися до роботи. Обходячи табір можна було всюди натрапити на когось з курсантів з зошитом в руках, який завзято підготовлявся до іспитів. В суботу 31-го серпня 1969 р. в присутності провідників табору та голови Головної Виховної Ради ОДУМ-у І. Павленка відбувся іспит. Звичайно, молодь не могла цілком охопити таку силу матеріалу за такий короткий час. Проте було приємно слухати їхні задовольняючі відповіді в українській мові.

Заходами П. Гурського того самого тижня на таборі перебував наш славний маестро бандурист-віртуоз і композитор Г. Т. Китастих. Частина учасників виховно-вишкільного курсу активно використовувала цю нагоду, а маестро, замість відпочивати радо працював з юними бандуристами. Кожному з них Г. Китастих вручив відзнаку яку видала Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка з нагоди свого п'ятдесятиліття.

Вже заплановано, щоб наступного року один тиждень присвятити вивченню гри на бандурі під керівництвом Г. Т. Китастого. Вважаємо, що це дійсно щаслива нагода для нашої молоді не лише відпочити серед природи, але й збагатити свою духову скарбницю чарами музики — бандури. На другий день під час виступу бандуристів на концерті П. Гурський звернувся з закликом до присутніх батьків, щоб вони використали цю небувалу нагоду.

Американське чи канадське суспільство побудоване на принципах (неписаних) змагань культур народів, які заселяють дані країни. Українська культура багата, має славу традицію і нашим обов'язком є плекати й показувати її іншим в найкращому вигляді. Майбутнє залежатиме від нашого зацікавлення і скільки ми вкладаємо в те праці сьогодні.

До 90-ліття народження С. В. Петлюри

Останньою подією на "Одумівці" влітку 1969 року була зустріч одумівців з одумівськими приятелями під час свята Праці 30 серпня б. р. Ця зустріч була присвячена дев'яностоліттю з дня народження провідника революції і голови модерної української держави Симона Петлюри.

Ця дата для нас, українців, має велике значення. Проте, чомусь в нашій пресі не ясно згадок про імпрези присячені цій видатній даті. Хоч ціла новітня доба української визвольної боротьби дістала назву "Петлюрівщина", а ми ще й досі не усвідомлюємо значення дня народження людини, яка очолювала її. Ми воліємо плакати та обмежуватися лише до вічної пам'яті поляглим героям, але, на жаль, не приділяємо належної уваги відзначенню їхнього народження. Ворог бажав бачити нас заплаканими, засмученими, бо це притуплює запал до життя — з цією метою він і нищить наших національних провідників.

Офіційна частина зустрічі розпочалася спортовими змаганнями копаного м'яча: дружина юних одумівців (учасників виховно-і вишкільно-відпочинкових таборів) і дружина ТОП-івців (Товариство Одумівських Приятелів).

Дехто з глядачів пояснював назву "Топівців", як тих, що топилися у власному поті ганяючися за м'ячем. Як завжди, так і тепер перемогла молодь: вислід 5:1 на користь юних одумівців.

Вечером того ж дня відбувся святочний бенкет. Святочна промова, яку виголосив член Ц. К. ОДУМ-у О. Шевченко, була присвячена висвітленню значення святкування дня народження. На бенкеті почесними гостями були голова Представництва Виконного Органу УНР дир. І. Крамаренко та голова Центрального Комітету Вшанування Світлої Пам'яті С. В. Петлюри, ген.-хор. А. Валійський. В своїх привітаннях вони виявили задоволення з приводу відзначення дня народження С. В. Петлюри.

Наступного дня, в неділю відбулася Служба Божа в наміренні українського народу, яку відправили о. С. Непріль з о. діяконом В. Поліщуком. Хором, який складався з присутніх учасників зустрічі, вміло керував П. Гурський.

Концерт, який почався в другій годині дня, 1-го вересня 1969 р. відкрив культосвітній референт управи Оселі п. В. Кирейко, який замість вступного слова розповів кілька жартів з життя на "Одумівці". В концерті взяли участь молоді бандуристи з філіяльної української філії під керівництвом П. Гурського, які виконали декілька українських мелодій за що присутні нагородили їх оплесками. Квартет дівчат-одумівок — В. Кирейко, Т. Самчук, Н. Шкварко і О. Рижий, гарно проспівали дві українські пісні. Юний одумівець Андрій Шевченко продемонстрував вірш "Україні" В. Симоненка. Зворушливо було чути слова нашого поета "...Нехай мовчать Америки й Росії, коли я з тобою говорю..." з уст вже нового покоління.

О. Косенко, бунчужний відпочинково-виховного табору "Хортиця" виконав кілька музичних творів на акордіоні. Молодий віртуоз-акордіаніст П. Каневський прекрасно, як завжди, заграв в'язанку українських пісень, ним же самим упорядковану.

Відразу ж після концерту відбувся розиграш картини маляра К. Степового. Під час зустрічі він мав виставку своїх творів. Переважна частина картин — це ук-

раїнські краєвиди, які вміло відтворив автор.

Закінчення зустрічі відбулося біля ватри, яку збудували юні таборяни-одумівці. Веселі розмови, співи перепліталися з палахкотінням ватри, символом творчого життя й наснаги в майбутнє.

Закінчився сезон... Придивляючися до подій на "Одумівці" треба сказати, що управа оселі вклала багато своєї праці, щоб вона жила й розвивалася. Однак, треба звернути увагу й на те, що наше громадянство, зокрема православне, не повністю підтримувало працю управи оселі. На оселі, наприклад, могло б бути багато більше гостей і відпочиваючих, в таборі могло й мусіло б бути більше дітей. Дивно й прикро, що батьки своєю інертністю обмежують розвиток світогляду — теоретичного і практичного — своєї дитини. Дитина вільно й незалежно росте й розвивається на виховно-відпочинкових таборах. Там вона почувається незалежною, але зобов'язана до порядку й разом з тим підсвідомо пізнає закони життя, як вони в дійсності є. Досвід показав, що умови

в таборі чи не найпрактичніші, опіка над дітьми, учасниками табору, чи не найпильніша в порівнянні з іншими подібного роду таборами. Управа оселі й Головна Виховна Рада ОДУМ-у докладають всіх своїх сил, знання й уміння, щоб оселя й табори на ній для дітей були найкращі. Це можна досягнути й беззастережно гарантувати, якщо наше суспільство щиро підтримає ці намагання.

О. Шевченко

З'їзд ОДУМ-у в США

В суботу 4-го жовтня 1969 року на Українському Селі в Сомерсет, Н. Д. відбувся 19-тий Загальний З'їзд Об'єднання Демократичної Української Молоді в США. В нарадах З'їзду взяли участь делегати від філій в Чикаго, Філадельфії, Трентоні, Сомерсет, Ньюарку, Нью Йорку й інших місцевостей.

Після звітів керівних органів і дискусії вибрано на каденцію дзюх років нову Головну Управу ОДУМ-у в США і п'ять членів Центрального Комітету ОДУМ-у.

Нова Головна Управа складається з таких осіб: Голова — В. Росинський (Ньюарк), заступник голови — І. Іващенко (Чикаго), секретар — К. Харченко (Сомерсет), фінансовий референт — П. Сенько (Трентон), організаційний референт — В. Коновал (Чикаго), культ-освітній референт — В. Григоренко (Сомерсет), референт юнацтва — А. Філімончук (Ньюарк), референт преси — О. Коновал (Чикаго) і референт зовнішніх зв'язків — М. Шульга (Сомерсет).

Контрольна Комісія: Голова — П. Гурський, члени: Є. Криволап і А. Сизоненко.

Тозариський Суд: Голова — В. Поливко, члени: Ю. Стингач і М. Міщенко.

Склад американського відділу Центрального Комітету ОДУМ-у такий: Голова — д-р Ю. Криволап, 2-ий заступник — П. Лимаренко, секретар — Є. Кальман, референт юнацтва — І. Павленко і референт зовнішніх зв'язків — О. Шевченко.

З нагоди З'їзду вечером в той самий день в Нью Бронсвіку, Н. Д. відбулася забава.

Від щирого серця

В неділю 19-го жовтня 1969 р. торонтонська одумівська молодь влаштувала вечір подяки активній одумівці Валентині Родак — диригентці капелі бандуристів та хору "Молода Україна".

Підготовчу працю до цього вечора молодь готувала таємно від Валентини й Петра Родаків. Залю у Катедральній Громаді св Володимира замовлено немов би на літературний вечір, на якому запрошені представники з "Козубу" мали подати огляд сучасної поезії й прози в Україні. На цей вечір запрошено Валентину й Петра Родаків та одержано обіцянку, що вони прибудуть.

При вході на залю Валентини й Петра таємницю вечора розкрили привітальний плякат диригентці та спів "Многая літа" двох сот присутніх.

Програмою вечора керував Вадим Корженівський. Вітали Валентину Родак Віктор Духнай від імени одумівської капелі бандуристів, Оля Огоньська від хору "Молода Україна", капелян ОДУМ-у прот. о. Д. Фотій та пані добродійка Фотій. Від членів капелі, хористів і одумівців юні одумівки передали пані Валентині в подарунок різблений альбом та грубенький конвертик в ньому.

У мистецькій частині вечора Лариса Кузьменко виконала на піано "Гусочка" — муз. Вентарського та вальс Шопена. Бандуристи виступили з піснями "Дозволь мені мати" — нар. пісня та "Ой червона калинонька" — муз. Гр. Китастого. Ганна Черняк проспівала дві пісні: "Колискову" — муз. Весоловського та "Очеретом качки гнала" — муз. Коломійця, при музичному супроводі Юрія Гавриша. Стефанія Штик, Катерина Сергієнко та Марія Балдецька під керівництвом М. Балдецького виступили з українськими народними танками. Хористи "Молода Україна" (на цей раз без диригентки Валі) заспівали своїй диригентці "Вербиченьку" — муз. Пономаренка та народню пісню "Ой піду я понад лугом".

До сліз зворушена Валентина Родак дякувала учасникам за чудовий, дійсно несподіваний вечір - подарунок.

Жіночий комітет під керівництвом Лізи Звірківської і Люби Харченко частували присутніх смачними куховарськими виробами. Друга частина вечора була присвячена загальним танцям.

Про віддану й наполегливу працю Валі Родак читачі журналу дізнаються з привітальної промови Віктора Духнай від капелі бандуристів на вечорі, яку подаємо нижче.

СЛОВО ВІКТОРА ДУХНАЯ

Найдорожча наша пані Валя, пане-отче, пані добродійко, батьки, гості і ви друзі одумівці!

Зійшлися ми сьогодні, щоб ушанувати нашу улюблену диригентку паню Валю Родак.

Мені припала незвичайно велика честь скласти їй сердечну подяку від її бандуристів.

Перше розкажу про початки хору і капелі бандуристів. Цей короткий нарис дасть вам уяву про ту велетенську працю, яку пані Валя вклала і вкладає, щоб піднести одумівську філію у Торонті.

Перед створенням хору мало хто знав про ОДУМ і його діяльність, а тепер завдяки пані Валі і її родині, котра дає їй змогу переводити проби, слава про торонтонську одумівську філію розійшлася досить далеко.

Впродовж останніх чотирьох років, життя нашої філії зв'язане з життям пані Валі. Старанням панства Родаків восени 1965 року десять бандур Чернігівської музичної фабрики, через друзів в Америці, опинилися в Торонті. Відразу ж пані Валя розсилає листи до всіх діючих ансамблів в Америці у пошуках вчителя. Тимчасом в Торонті підшукує зацікавлених одумівців з музичною підготовкою, щоб створити першу групу бандуристів в Канаді. Відповіді на листи були невтішні — учителя-бандуриста не було. Пан Голубко, який трохи розумівся в техніці гри на бандурі, показав нам, як тримати й підстроювати бандуру, але незабаром він лишає нас і ми знову без учителя. Але пані Валя, не падає духом і без надії на учителя перебирає провадження проб на себе. Вона звертається до інших ансамблів і просить прислати ноти для бандур.

Петро Китастих, що мав бути з Капелею Бандуристів ім. Т. Шевченка в Торонті, перший погоджується привезти ноти і дещо показати. Отже, вечором зразу після концерту пані Валя бере Петра Китастого до себе і там від 11-ої ночі до 4-ої години ранку, дістали ми першу професійну лекцію: як тримати, строїти і бити пальцями по струнах бандури.

Хоч як тяжко самоукам, але не зважаючи на це, пані Валя, відбуває регулярно проби раз або й два на місяць і підтримує на душі своїх бандуристів.

Надходить літо 1966 року. Знов п. Валя шукає поміччів початківцям. Олекса Мокієнко та Євген Метулинський, два молоді бандуристи, члени ЛУПМ і учні П. Китастого, погоджуються поїхати на одумівський табір "Каменярі". Минули два тижні тяжкої праці над бандурою, але вже небо роз'ясняється — гра на бандурі ліпшає. Не встигли ще водянки і криваві мозолі на пальцях загоїтися, ще навіть нігті не відросли, а пані Валя вже знову скликає на пробу. Готуємося до нашого першого виступу. Хвилювання, турботи, недосипання пані Валі оплачується рясними оплесками на досить успішному концерті з нагоди 40-літнього ювілею катедри св. Володимира в Торонті. Участь в ньому брали 8 бандуристів і 25 членів дівочого хору.

Успіх концерту привабив інших зацікавлених і пані Валя бере під своє крило ще вісім початківців. Так наш ансамбль збільшується до 17-ти осіб. Так звані вже "досвідчені" бандуристи підучують початківців, знайомлять з першими засадами гри на бандурі.

В кінці листопада група бандуристів і хористів, стараннями пані Валі, виступає в старечому Пансіоні ім. І. Франка в Торонті.

Надходить 1967 рік, починаємо підготовку до виступу на "Експо-67" у Монреалі. Пані Валя завзято розучує нові пісні, проби на бандурі відбуваються регулярно. Тим часом хор розростається і підготовка пані Валі на "Експо" довершується приїздом монреальського диригента Івана Козачка із своїм хором "Молода Україна" на спільний весняний концерт. Бандуристи, хор і гості з Монреалю вив'язуються чудово. Честь, слава і низенький поклін пані Валі. Після півтора року тяжкої й сумлінної праці вона заслужила на перший букет троянд.

Незабаром ідемо до Гамільтону й Сент Кетринс, де щиро вітають всіх учасників виступу. Літом вирушають одумівці на "Експо" до Монреалу і на "День Молоді" в Оттаву. Спільний одумівський хор завдяки невтомній праці пані Валі й організаторам подорожі дістає грамоту за виступ на "Експо".

Підходить час одумівського табору, присвяченого 50-тиліттю УНР і знову пані Валя розшукує учителя для бандуристів, але знайти його не вдається. На наше щастя Олекса Мокієнко та Володимир Мирга з Детройту, погоджуються приїхати на табір підучити нас нових пісень. Бандуристи підносять свій рівень гри і вивчають складніші пісні.

Осінь 1967 року приносить нові турботи, але бандуристи з охотою приступають до праці, під керівництвом пані Валі, виступають на різних громадських імпрезах, як от: День Молоді, в Массей Гол, ювілейний концерт 50-ліття УНР., День Матері тощо.

Настає літо 1968 року. Пані Валя погоджується дати концерт на оселі "Київ" в США на одумівському з'їзді. Тим часом приїжджає хор ім. Вірьовки і пані Валя звертається за нотами до А. Авдієвського. Вона улаштовує зустріч з бандуристами Баштанами і О. Мельником, які показують нам свій стиль грання і ми довідуємося, що грати одну годину на день зовсім не багато, бо на Україні грають по п'ять і сім годин.

І так рік за роком клопочеться пані Валя, щоб бандуристи розвивали свої пальці в нових піснях і ознайомлювалися з новою технікою гри. Вона запрошує Петра і Григорія Китастих, двох визначних бандуристів на табори, де з її допомогою відбувається сумлінна і тяжка праця над молодими бандуристами. Довершується праця пані Валі запрошенням ансамбля на 50-тирічний ювілей капелі ім. Т. Шевченка в Детройті. Це свідчить, що слава про працю пані Валі розійшлася не лише по Канаді, а й по Америці.

Заучасть у величавому концерті в Детройті наш ансамбль бандуристів ім. Хоткевича і хор "Молода Україна", а власне пані Валя, були на-

городжені відзначною грамотою капелі бандуристів ім. Т. Шевченка.

Тяжко дослідити і перелічити всі ті виступи, що були наслідком тяжкої праці й самопосвяти пані Валі для наших бандуристів і хору. Рідко ми вдумуємося і оцінюємо скільки то праці вкладається у кожний виступ. Дуже легко скритикувати якісь недотягнення, але не легко знайти таку людину, щоб посвятила себе стільки, як пані Валя. Вона відриває час від своїх маленьких дітей для нашого добра — для добра організації.

Не завжди справи йдуть так гладко, як бачимо на сцені. Не раз плакати хочеться, але пані Валя не падає духом і своєю завзятістю переборює всі труднощі.

Рідко буває нагода, щоб від щирого серця подякувати пані Валі за її відданість та терпеливість, за ту насолоду й любов, що ми дістаємо з української пісні і гри на бандурі.

Ніякі слова не передадуть наші почуття вдячності і задоволення мати таку щирі і сумлінну людину за диригентку..

Прийміть же, пані Валя, наше скромне і найщиріше українське спасибі за Ваші труди й за ту завзятість, з якою Ви працюєте з нами.

Нехай Всевишній благословить Вас ще на довгі і довгі роки!

ПОВІДОМЛЕННЯ Г. У. ОДУМ-у КАНАДИ

Головна Управа ОДУМ-у Канади доводить до відома управи філій ОДУМ-у Канади та всіх одумівців і прихильників, що в 1970 році заплановано Зустріч ОДУМ-у США і Канади присвячену 20-літтю існування ОДУМ-у. Кожна філія вже тепер повинна пожвавити свою діяльність, щоб гідно зарепрезентувати себе на Зустрічі. Товариства Одумівських Прихильників теж мають прикласти зусилля, щоб їхні філії взяли активну участь в підготовці і переведенні Зустрічі. Головна Управа плянує відвідати всі філії ще в цьому році, щоб допомогти в плануванні праці поодиноких філій. Місцеві відділи ТОП-у будуть, як і завжди, запрошені на такі спільні збори.

Інформації про місце і час Зустрічі будуть подані пізніше.

Музика виражає все те, що не може бути сказане, але про що не можна мовчати.

(Віктор Гюго)

Як гімнастика формує тіло, так музика формує душу.

(Платон)

(Лев Толстой)

Під впливом музики нам здається, що ми відчуваємо те, чого насправді не відчуваємо, що можемо здійснити те, чого насправді зробити не можемо.

(Лев Толстой)

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 11. 1861 Народилася письменниця Дніпрова Чайка.
1. 11. 1889 Народився письменник Остап Вишня. (Павло Губенко).
1. 11. 1918 Листопадовий зрив. Українське військо зайняло Львів.
1. 11. 1944 † у Львові митрополит Андрій Шептицький.
1. 11. 1964 † полковник Андрій Мельник, співорганізатор корпусу Січових Стрільців, отаман війська УНР, шеф штабу Дійової Армії УНР, перший крайовий комендант У-ОВ, голова Проводу Українських Націоналістів.
4. 11. 1921 Другий зимовий похід під ком. Ю. Тютюнника.
6. 11. 1912 † Микола Лисенко, музика і композитор.
6. 11. 1811 Народився поет Маркіян Шашкевич.
7. 11. 1940 В Канаді постав "Комітет Українців Канади".
9. 11. 1872 Народився письменник Богдан Лепкий.
10. 11. 1838 † Іван Котляревський.
10. 11. 1708 Москалі зруйнували Батурин, осідок гетьмана.
11. 11. 1654 Гетьман Б. Хмельницький розбив татар під Озірною.
13. 11. 1923 † письменник Іван Липа.
14. 11. 1918 У Києві засновано Українську Академію Наук.
14. 11. 1918 Гетьман Павло Скоропадський проголосив федерацію України з Росією.
15. 11. 1918 Початок повстання проти гетьмана П. Скоропадського.
15. 11. 1878 Народився поет Грицько Чупринка.
15. 11. 1945 В Авгсбургу засновану Українську Вільну Академію Наук.
16. 11. 1863 Народилася письменниця Ольга Кобилянська.
17. 11. 1828 Народилася письменниця Ганна Барвінок.
19. 11. 1698 † гетьман Петро Дорошенко.
20. 11. 1917 Третій Універсал УНР про самостійність Української Держави.
21. 11. 1921 Большевики розстріляли під Базаром 359 українських вояків.
23. 11. 1873 † український вчений Михайло Максимович.
24. 11. 1934 † історик Михайло Грушевський.
25. 11. 1838 Народився письменник Іван Нечуй-Левицький.
25. 11. 1901 Народився поет Михайло Орест.
29. 11. 1778 Народився письменник Григорій Квітка-Осов'яненко.
29. 11. 1899 Народився письменник Григорій Косинка.
29. 11. 1902 † український поет-революціонер Павло Грабовський.

ЩО ДІЄТЬСЯ В УКРАЇНІ

БУЛАВА, СВИДОК МИНУВШИНИ

Цікавий експонат з'явився в краєзнавчому музеї села Тиманівка на Вінниччині. Тутешній тракторист Василь Журба, працюючи бульдозером в урочищі "Вітряк", викопав металеву булаву.

Як відомо, до визвольної війни українського народу 1648-1654 років та й чимало часу згодом ця частина Поділля входила до Брацлавського воєводства. Звідси, з Брацлавщини ходили козацькі полки і під Батог, де розбили вщент 25-тисячне польське військо, і в лихоліття турецької навали, — під Ладизин, що був у татарській облозі, і під Умань — у роки Коліївщини.

На думку місцевих краєзнавців, знайдена булава козацького воєначальника належить до часу формування на Брацлавщині полків славнозвісного Максима Кривоноса.

НОВІ ПОКЛАДИ ВУГІЛЛЯ

"Радянська Україна" від 26. III. подає, що поблизу с. Ждани Лубинського району фахівці Кременчуцької геологічної розвідвальної експедиції знайшли великі поклади бурого вугілля. Це родовище назвали Сула-Удайським від назви рік, урдовж яких його знайдено. Як виявили, сотні мільйонів тон палива залягають на глибині 12 до 120 метрів.

ЛЕСЯ УКРАЇНКА В КИЄВІ

В Києві багато пам'ятників, що ні історично, ні культурно не мають нічого спільного з Україною. Але час від часу, з нагоди "великих" дат, як от 50-річчя Радянської України виходить дозвіл поставити пам'ятника й українським письменникам чи поетам. Є вістки, що на звертання населення Києва заплановано прикрасити Печерський майдан, оточений багатопверховими будинками, пам'ятником Лесі Українці. Мистці України подали сімнадцять проєктів пам'ятника поетесі, яку Іван Франко назвав єдиним мужчиною в Україні за

часів, коли вона жила й писала. Вона, як ніхто з поетів, виступала мужньо і відверто проти гнобителів українського народу. Але, як повідомляє преса в Україні, лише три проєкти пам'ятника Лесі Українці заслуговують на увагу.

Проєкт під девізом "Вершник" подає "на тлі постаті знедоленої, та не скореної України виділяється закута в кайдани Мавка і згорьований Лукаш" (герої з твору Лесі Українки "Лісова пісня"). Але на цій пам'ятникові обличчя жінки не принадне, а її права рука з розчепіриними пальцями. Другий проєкт показує непоручину як скелю рішучу жінку. На лівому плечі — коса, пальці правої руки стиснуті в кулак.

Найвиразніший образ поетеси відтворено в постаті нескореної поетеси, що стоятиме між двома тополями на низкому п'єдесталі. Напевно, якщо ухвалить такі поставити пам'ятник Лесі Українці, то поставлять такий пам'ятник, щоб не був кращий від тих пам'ятників, що вже є в Києві різним займам з Московщини.

НОВИЙ СЛОВНИК

У в-ві "Радянський письменник" вийшов "Словник українських ідіомів", опрацьований проф. Г. Удовиченком. Це перша спроба тлумачного словника такого типу в українській лексикографії.

У книжці зібрано понад 2200 фразеологічних висловів чи ідіом властивих тільки українській мові.

"ЧИСТИЛИЩЕ" УКРАЇНСЬКОЮ МООВОЮ

Як відомо "Божественна Комедія" Данте складається з трьох частин: "Пекло", "Чистилище" і "Рай". Цей твір перекладено мовами багатьох народів світу.

Українською мовою досі було видано лише першу частину "Пекло" в перекладі П. Карманського та М. Рильського (Держлітвидав України, 1956 р.).

Нині вийшла друга частина "Чистилище" в перекладі Є. Дроб'язка, який далі працює над текстом останньої частини "Рай".

ЖИТИ СТАЛО КРАЩЕ, ЖИТИ СТАЛО ВЕСЕЛІШЕ

Дехто твердить, що життя в Україні, як і в решті Советського Союзу, набагато покращало від часу, коли помер Сталін. Не має сумніву, там дещо змінилося, але здебільшого життєвий рівень пересічного мешканця України не змінився. Журнал "Перець", гумористичний журнал в Україні, серйозно пише: "До редакції "Перця" надійшов лист з Полтавщини: "Перче", у нас велика проблема купити звичайний кухонний ніж, або ж макогін. Допоможи."

Дивак. Перед людством проблема польоту на місяць, а перед полтавчанами — проблема макогна. Виявляється, торгівлю мучить ще й проблема дерев'яної ложки і кухонної дошки, проблема сита, звичайного віконного завеса, напильника, мишоловки та іншого дріб'язку. Дивуєшся. Як могло наплотитися стільки проблем? Кажуть, що дуже просто. Людей багато, а товарів широкого вжитку мало. Промисловість не виробляє, або мало виробляє, торгівля не має, то й спожива страждає. Досі українські кооператори вмудрялися "імпортувати" макогони, ножі й дерев'яні ложки з Росії. Та сказали російські майстри українським кооператорам: "Тоді, брате! Треба своє мати. Місцева промисловість у вас — дай боже кожному! А вона і дай, боже, і не дай, боже" — пише "Перець".

Ну як ви не скажете, що жити стало краще, жити стало веселіше?

ДРУГЕ НАРОДЖЕННЯ П'ЕСИ

За 23 роки з часу публікації, п'єси І. Кочерги "Ярослав Мудрий" була поставлена на сцені лише двічі: в Харківському театрі ім. Т. Шевченка і в російському театрі м. Липецька. Славетною постановкою М. Крушельницького вичерпується сценічна історія цієї п'єси в Україні. І от нарешті багатолітнє мовчання порушив Запорізький музично-драматичний театр ім. Щорса (режисер М. Сміян) — подає "Радянська Україна" 20. III.

СУПЕРЕЧКА ПРО ВІК КИЄВА

На сторінках київської газети "Молодь України" велася виміна думок між різними авторами в тому науковцями-істориками, які по різному визначували дату заснування столиці України — Києва.

Вперше в літописі назва "Київ" згадується під роком 6,370, тобто за християнським літочисленням під 862-им роком після народження Христа. Однак в тій згадці йдеться вже про події в Києві, тож місто мусіло існувати вже давніше.

До речі про Москву вперше згадується в літописах значно пізніше ніж Київ. Росіяни відмітили 800-ліття з дня заснування Москви в 1947 році, тобто вони приймають, що Москва була заснована в 1147 році й тоді вона була лише маленьким селищем.

На території Києва археологи знайшли історичні пам'ятки, які свідчать про життя людей на тому місці вже яких 80,000 років тому.

Науковець М. Думка висловив гіпотезу за старогрецьким істориком Геродотом, що Київ у давнину звали Гелоном і визначив вік столиці України на 2,500 років.

Інші вчені заперечують таку дату і вважають, що покищо немає достовірних свідчень про те, коли поселення наших прапредків над Дніпром дістало назву Київ.

ЦЕНТР ЄВРОПИ ЛЕЖИТЬ В УКРАЇНІ

Центральну географічну точку Європи встановлено минулого століття за часів Австро-Угорщини на території України. Учені встановили камінь-пам'ятник з латинським написом "Центр Європи" в українських Карпатах на Гуцульщині. Цей камінь, який півколом обступив ліс, стоїть під горою недалеко від дороги з Ужгорода на Рахів, у Рахівському районі, між селами Діловим і Костилівкою. Недалеко каменя проходить дорога (гайвей) побіч якої тече ріка Тиса, а далі простяглися гори. Недалеко звідти височить найвища гора українських Карпат — Говерла.

ЦІКАВА ВСЯЧИНА**Отруйні гадюки**

Згідно з повідомленням Всесвітньої Організації Здоров'я, в світі живе 300 різних видів отруйних гадюк, які спричиняють щорічно смерть 40,000 чоловік. Найнебезпечніша з усіх гадюк є чорна "мамба", від укусу якої потерпілий відразу вмирає. За годину ця гадюка може переповзти 11 кілометрів.

Чорні черепашки — "мідії"

На морському дні живуть чорні черепашки—мідії. У них ніжне смачне м'ясо, з якого виготовляють консерви. Вчені виявили, що ці молюски відіграють величезну роль, очищаючи морську воду від різних мікроскопічних часточок. Вони старанно пропускають між ступками цілі тони води, фільтруючи її.

Звідки взявся "карат"?

Слово "карат" по-арабськи означає стручок, а зерно з ріжкового дерева стало основою для створення міри ваги в ювелірній справі — карата.

Невичерпне джерело марганцю

Японські вчені виявили, що в Атлантичному океані дуже висока концентрація марганцю. На одному квадратному метрі було знайдено близько 450 марганцевих грудок розміром в дитячий м'ячик. Спеціалісти підрахували, що в цьому районі океану можна зібрати 180 тисяч тон марганцю, якого вистарчить, щоб задовольнити потреби людства на 100 років. Деякі вчені гадають, що марганцеві грудочки утворились внаслідок біологічних процесів, пов'язаних з дією бактерій.

Кисень та техніка

Автомобіль "ковтає" за 500 миль таку кількість кисню, якої вистарчило б одній людині на цілий рік. При згорянні одної тони вугілля витрачається річна киснева норма кількох десятків чоловік. Кількість кисню в атмосфері нашої планети постійно зменшується, і причина цього не тільки в розвитку техніки, а й у тому, що населення землі недостатньо піклується про її зелений покрив.

Вітамін К

Вітамін К має велике значення для організму: він бере участь у зсіданні крові. Якщо його в організмі не вистарчає, то "механізм" зсідання крові порушується, і навіть незначна подрпина може спричинитися до загибелі від втрати крові.

Людам не доводиться турбуватися про вміст вітаміну К: він один з багатьох вітамінів, котрі постійно виробляються бактеріями, що живуть у кишечнику. Але цих бактерій нема в кишечнику новонародженої дитини. У стерильних умовах сучасної лікарні минає близько трьох днів, перш ніж в організмі дитини з'являться корисні мікроби. Тому, матерям перед пологами звичайно дають вітамін К, який разом з кров'ю потрапляє в організм дитини і захищає його.

Бджолина отрута

Бджолина отрута — це своєрідні народні ліки. В сивій давнині її застосовували в Індії, Єгипті, користувалися нею і на Україні. Вона містить магній та інші елементи, а також гістамін, органічні кислоти й речовини типу стеринів. До складу білка отрути входять мелітин, який, власне, й визначає її основні фізіологічні властивості. Потрапляючи в організм, вона в першу чергу активізує гіпофізарнонадниркову систему, а відомо, що порушення функцій надниркових залоз спричинює так звану бронзову хворобу. Бджолина отрута впливає і на процес зсідання крові, має антиспазматичні властивості. Отож, цей цілющий засіб можна застосовувати для лікування серцево-судинних захворювань, стенокардії та ендартеріїту.

Фітонциди

Фітонциди — це леткі речовини, що їх виділяють рослини, і які згубно діють на мікроби. Завдяки фітонцидам рослини, навіть коли вони ростуть далеко одна від одної, впливають на своїх родичів в зеленому світі, стимулюючи їх розвиток або гальмуючи його. Наприклад, дуб і горіх взаємно гальмують один одного. Фітонциди магнолії затримують ріст деяких трав. Сприятливим є сусідство троянд і лілії. Деякі сорти капусты і фі-

УКРАЇНСЬКА ФІРМА
ОПАЛОВОЇ ОЛИВИ

ALASKA Fuel Ltd.

425 Jane Street

Toronto 9, Ontario

24-годинна шкоро і солідна
обслуга!

Чищення і направа форнесів
безплатна.

Телефонуйте вдень і вночі
на телефон: 766-3040

ОБСЛУГА ГАРАНТОВАНА!

ялки гинуть, якщо їх посадити разом. Причину цього явища учені ще не можуть точно пояснити.

Точність в будові пірамід

За переказами, в старому Єгипті при спорудженні пірамід питання точності вирішувалось дуже просто: жрець, який наглядав за будівництвом, виривав із своєї бороди волосину і якщо вона проходила в щілину між двома бльокми — кладка бракувалась.

Невже?!

В одній з бібліотек Англії натрапили на енциклопедичний словник півторасторічної давності. На літеру "ф" там прочитали: "Футбол — досить вишуканий вид спорту, який поступово занепадає".

У Віан (Франція) француз Дюпра знайшов гриб, який у діаметрі мав 1 метр 53 сантиметри і важив 13 кілограм 700 грам.

Німець Шнайдер зібрав за 20 років 50 тисяч наліпок з пивних пляшок. Цю рідкісну колекцію він подарував пивному музею в Людвігсгаузен. Наліпки зібрані з 4500 пивоварень у 118 державах.

З Києва до Іркутська (на Сибір) завезено пару голубів. В Іркутську поламалася клітка, в якій тримали голубів. Голуби звільнившись вилетіли на захід. Через півтора року, пролетівши 5.000 кілометрів, голуби повернулися до Києва.

СМІЙТЕСЯ НА ЗДОРОВ'Я

Вірний засіб

В присутності відомого англійського драматурга Бернарда Шоу хтось зауважив, що Н, автор сенсаційних повістей, може писати лише тоді, коли курить.

— Якби хтось відучив його від куріння! — зітхнув письменник.

Об'єктивність

Один журналіст, беручи інтерв'ю в Бернарда Шоу, запитав письменника, що він думає про пекло.

— Мені важко говорити про нього об'єктивно, — відповів Шоу, — я маю там стільки приятелів...

Не хочу бути Шекспіром

Бернард Шоу якось сказав:

— Не бажаю собі, щоб мої твори були включені до шкільної програми, бо мене зненавиділи б, як і Шекспіра. П'єси мої не були задумані, як знаряддя тортур.

Рекомендація

Якийсь безрадний актор довгий час надокучав Шоу, вимагаючи від нього рекомендаційного листа директорові лондонського театру. Коли письменникові одного дня не вдалося своєчасно сховатися від настирливого відвідувача, він написав таке коро листа:

— Пане директор, рекомендую вам цього актора. Він грає Гамлета, Цезаря, Отелло, але найкраще грає в більярд. Ваш Шоу.

Секрет розуму

Хтось запитав Шоу, в чому він вбачає найвірнішу ознаку розумної людини.

— Бачити іноді власну глупоту, — коротко відповів письменник.

До запитання...

Шоу мав звичку звертатися до своїх численних кореспондентів з вимогою писати йому листи виключно до запитання. Письменник сам ходив на пошту і власноручно розписувався, одержуючи чергову кореспонденцію.

Одного разу молода дівчина, що видавала листи і добре знала відомого письменника, запитала, навіщо йому оцей постійний клопіт.

— Бачите, — відповів Шоу, — я клопочуся виключно про вас. Коли я помру, оці мої численні автографи можуть забезпечити вас на все життя. Тоді вам не доведеться сидіти отут і мати що-

ПРЕС ФОНД

Сенько П., Нью Джерзі США	\$2.00
Д-р Бризгун К., Торонто, Канада	1.00
Родак Валя, Торонто, Канада	10.00
Щудрий О., Петерсон, США	2.00
Кайдан Іван, Сeven Гілс, США	2.00
Буллат Юрій, Торонто, Канада	12.00
Всім жертводавцям щиро дякуємо.	

Адміністрація "М.У."

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ

Крамар А., Торонто, Канада	1
Родак Валя, Торонто, Канада	1

дня справу з такими нудними дідуганами, як я.

Шоу і його вчителька

Коли Шоу був ще хлопчиком, його викликала до дошки вчителька й спитала щось з історії. Шоу не відповів. Тоді вчителька почала докоряти недбайливому учневі:

— У твої роки, — сказала вона, — я знала напам'ять усіх англійських королів.

— Цілком можливо, — сказав Шоу, — але тоді королів було менше.

Скромне бажання

В останні роки життя Бернарда Шоу до нього якось викликали лікар.

— На жаль, я не чудотворець, — сказав лікар, — і не можу омолодити вас...

— Я не хочу, щоб ви мене омолоджували, — відповів письменник, — я хочу тільки мати змогу старіти далі.

Наміри...

До Бернарда Шоу звертається якась дама:

— Пробачте за зухвалість, але чи не скажете мені, скільки вам років?

— Це залежатиме від ваших намірів! — відповів Шоу.

Шоу та Шекспір

Бернард Шоу не дуже любив Шекспіра і ніколи не бував на вечорах, присвячених його пам'яті.

— Я давно вже покинув відзначати свій день народження, — пояснив письменник, — то для чого мав би це робити для Шекспіра?

Ціна 50 центів
в США і Канаді

If not delivered please return to:
MOLODA UKRAINA
Administration
P. O. Box 416
WILLOWDALE, ONT., CANADA

**ПЕРША УКРАЇНЬКА
ОПАЛОВА ФІРМА
FUTURE FUEL OIL
LTD.**

& Service Station

945 BLOOR STREET WEST

Toronto — Ontario

**24-ГОДИННА СОЛІДНА
І СКОРА ОБСЛУГА!**

**Чищення і направка форнесів
безплатна.**

**Скористайте з доброї нагоди
і замовляйте оливу в нас.**

Наші телефони:

Tel. Office: LE 6-3551

Tel. Night: RO 2-9494

**ROCHESTER
FURNITURE
CO. LTD.**

WAREHOUSE STORE

Беликий вибір хатніх меблів:

вітальень, спалень, їдалень,
холодильники, пральні
машини, електричні і
газові печі, телеві-
зори, радіо.

423 College Street

Toronto, Ontario

Telephone: EM 4-1434

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- платить за ощадності від 5% до 8%
- уділяє високі, дешеві і на догідні сплати позички
- асекурує ощадності до \$2,000, а позички до \$10.000.
- щоденне і вечірнє урядування.
- особисті чеки, довірочні поради, звичлива обслуга, особисто чи поштою.
- модерні і вигідні приміщення.
- 17 літ на послугах рідного народу.

**ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ,
ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ
В КРЕДИТОВОМУ СОЮЗІ!**

**при 406 Бетурст вулиці,
Торонто 2 Б, Онтаріо**

Тел.: ЕМ 3-3994

ГУМОР

Щедрість шотляндців

З листа шотляндця:

— Я завжди пам'ятатиму своїх батьків. До кінця своїх днів я зберігатиму золотого годинника, якого батько продав мені на смертному ложі.

Скупість у шотляндців

З листа до редакції газети в Единбургу (столиця Шотляндії):

— Якщо будете далі друкувати дотепи про скупість шотляндців, я завтра перестану позичати вашу газету в сусіда!

Цікаві визначення

Цинік — людина, яка в голос говорить те, про що ми думаємо.

Час — розв'язує багато проблем, часом нічого не розв'язує, час від часу його доводиться вбивати.

Старанний — так називають співробітника установи, коли про нього вже нічого іншого не можна сказати.

Склянка води — кількість рідини, в якій дехто може потонути.

Біблійна гра

Мати запитує восьмирічного Івася:

— Чому ти побив цю дівчинку?

— Ми гралися з нею в Адама і Єву, а вона, замість пригостити мене яблуком, сама його зі'їла!

Відважний

Поліцейський комісар допитує свідка:

— На якій відстані від місця події ви перебували після першого пострілу?

— Коло десяти метрів.

— А після другого?

— Щонайменше за 300 метрів.

Кваліфікація

В бюро найму робочої сили приходить чоловік:

— Мені потрібна продавщиця в кондитерську.

— Якою вона має бути? — питає чиновник бюро.

— Хворою на діабет!

Характеристика Бітелсів

Один з американських сатириків так висловився про квартет Бітелсів:

— Як приємно бачити, що Англія вже досягла нашого культурного рівня.

У психіатра

Пацієнт скаржиться психіатрові:

— Мене весь час переслідує той самий кошмар. Я бачу уві сні, що до мене наближається Софія Лорен, цілує мене і виходить з кімнати.

— І ви це називаєте кошмаром? — дивується лікар.

— Звичайно, бо, виходячи, вона щоразу так грюкає дверима, що я негайно прокидаюся!

Поправив

У Парижі, на театральній афіші спектаклю "Моя дружина — пантера" хтось дописав: "Моя — також!"